

ПАД ЛЕНІНСКІМ СЦЯГАМ КВІТНЕЕ ЛІТВА
Ў СУЗОР'І САВЕЦКІХ РЭСПУБЛІК,

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і Мастацтва

ВЫДАЕЦЦА
3 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 11 (2694)

Пятніца, 15 сакавіка 1974 года

Цана 8 кап.

20 САКАВІКА пачынаюцца Дні культуры Савецкай Літвы ў Беларускай ССР. Беларусь гасцінна сустрэне літоўскіх сяброў, прадстаўнікоў літаратуры і мастацтва.

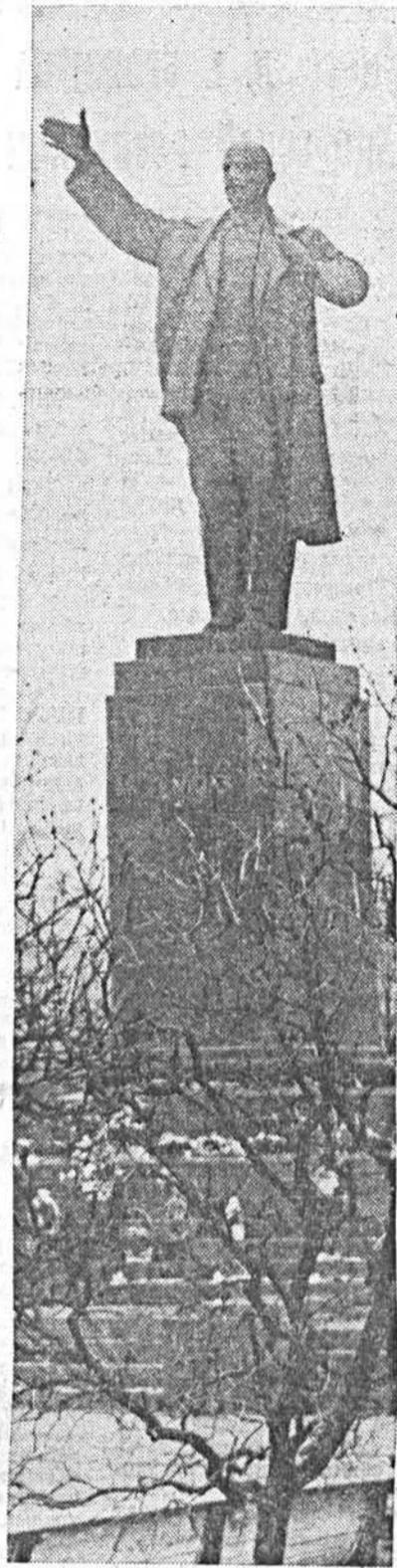
Такія сустрэчы — традыцыйныя. Тыдні літоўскай літаратуры на Беларусі і беларускай літаратуры ў Літве адбываліся ў 1958, 1962 і 1963 гадах. І цяпер натхнёнае слова паэта і музычны маналог кампазітара, кінематаграфічнае даследаванне

жыцця і манументальнае жывапіснае палатно, спеў народнага хору і скульптурнае ўвасабленне вобраза сучасніка адкрываюць для нас сённяшняе аблічча Савецкай Літвы, адной з роўных сярод роўных у Саюзе Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

Гэты нумар штогодніка «Літаратура і мастацтва» прадстаўляе чытачу некаторых дзеячоў культуры братняга народа, дае ім слова напярэдадні сустрэч.

Так выглядае адзін з кварталаў новага мікрараёна Каралінкі.

Сталіца рэспублікі — Вільнюс. Помнік У. І. Леніну.

Вітраж работы мастака С. Ушынскаса. «Народны пясняр Н. Данелайціс».

Анаэдмічны тэатр оперы і балета Літоўскай ССР. Сцэна са спектакля «Шчаўкунчык» (балет П. Чайкоўскага). Партыю Машы выконвае С. Масанёва, Прынца — заслужаны артыст Літоўскай ССР Р. Міндэрыс.

Фота А. БАРЫСАСА.

АБ СУСТРЭЧЫ ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА ЦК КПСС Л. І. БРЭЖНЕВА І ПРЭЗІДЭНТА ФРАНЦУЗСКОЙ РЭСПУБЛІКІ Ж. ПАМПІДУ

Па запрашэнню Генеральнага сакратара ЦК КПСС, члена Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнева 12—13 сакавіка 1974 года ў Савецкім Саюзе знаходзіўся Прэзідэнт Французскай Рэспублікі Ж. Пампіду. У развіццё практыкі савецка-французскіх кансультацый на вышэйшым узроўні паміж Л. І. Брэжневым і Ж. Пампіду адбыліся гутаркі, якія прайшлі ў атмасферы дружбы і ўзаемнай павагі.

Сустрэча была праведзена на Чарнаморскім узбярэжжы Каўказа, у Пидундзе. У ёй прынялі ўдзел:

з савецкага боку — член Палітбюро ЦК КПСС, міністр замежных спраў СССР А. А. Грамыка, пасол СССР у Францыі С. В. Чарвоненка, памочнікі Генеральнага сакратара ЦК КПСС А. М. Аляксандраў і А. І. Блатаў, генеральны дырэктар ТАСС Л. М. Замяцін, член калегіі Міністэрства замежных спраў СССР Ю. В. Дубінін;

з французскага боку — міністр замежных спраў Мішэль Жабэр, генеральны сакратар канцылярыі прэзідэнта рэспублікі Эдуард Баладзюр, генеральны сакратар

міністра замежных спраў Жафруа дэ Курсель, пасол Францыі ў СССР Жак Вімон, дырэктар аддзела друку МЗС Францыі Рауль Дэле, саветнікі канцылярыі прэзідэнта Габрыэль Рабэн і Ксаўе Маркеці.

Л. І. Брэжнеў і Ж. Пампіду выказалі задавальненне станам савецка-французскіх адносін і выказаліся за далейшае развіццё і паглыбленне супрацоўніцтва абедзвюх краін у розных галінах.

У ходзе гутарак адбыўся абмен думкамі па шырокаму колу праблем міжнароднага жыцця.

Генеральны сакратар ЦК КПСС і Прэзідэнт Францыі пацвердзілі вернасць Савецкага Саюза і Францыі асноўным дакументам — прынцыпам супрацоўніцтва паміж СССР і Францыяй і пратаколу аб палітычных кансультацыях.

Сустрэча з'явілася новым сведчаннем трываласці традыцыйнай савецка-французскай дружбы, якая адпавядае нарэшнім інтарэсам народаў абедзвюх краін, справе ўмацавання еўрапейскай і міжнароднай бяспекі.

Ю Б І Л Е Й М У З Е Я

Мнагалюдна ў гэтыя дні ў Мазырскім краязнаўчым музеі. Да 25-гадовага юбілею з дня яго адкрыцця калекцыя асабліва старанна рыхтаваўся. Новымі экспанатамі папоўнілася яго экспазіцыя, якая адлюстроўвае багату гісторыю палескага краю, жыццё яго працавітых людзей, іх самабытную культуру, сённяшняе жыццё Мазыршчыны.

У музей захоўваецца шмат рэдкіх і цікавых дакументаў, фотаздымкаў. Усё гэта прыцягвае сюды не толькі экскурсантаў. У музей прыходзяць студэнты педагагічнага інстытута, многія з якіх рыхтуюць

тут даклады, рафераты. За першакрыніцамі для сваіх прац прыязджаюць дысертанты з Гомеля, Мінска, Кіева.

За чвэрць стагоддзя музей наведала 560 тысяч чалавек. Яго супрацоўнікі правялі за гэты час каля чатырох тысяч лекцый і дакладаў па краязнаўчай тэматыцы. Праводзіцца вялікая работа па выхаванню моладзі на рэвалюцыйных і працоўных традыцыях.

Супрацоўнікі музея арганізавалі перасоўную выстаўку — «30-годдзе з дня вызвалення Мазыра ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў».

В. ЦІШКЕВІЧ.

ТРЭЦЯЙ РЭСПУБЛІКАНСКОЙ КАНФЕРЭНЦЫІ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ДРУЖБЫ І КУЛЬТУРНАЙ СУВЯЗІ З ЗАРУБЕЖНЫМІ КРАІНАМІ

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі гарача вітае дэлегатаў трэцяй рэспубліканскай канферэнцыі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі, усіх членаў рэспубліканскіх і мясцовых аддзяленняў савецкіх таварыстваў дружбы, якія прымаюць актыўны ўдзел у рабоце па развіццё і ўмацаванню дружбы савецкага народа з народамі зарубешных краін.

Ваша канферэнцыя праходзіць у дні, калі савецкі народ пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі натхнёна і самааддана працуе над ажыццяўленнем гістарычных рашэнняў XXIV з'езда КПСС, заданых дзеячага п'яцігадовага плана.

Савецкая краіна, верная вялікім ленынскім заветам, кіруючыся Праграмай міру, якая прынята з'ездам партыі і атрымала далейшае развіццё ў рашэннях красавіцкага і снежаньскага (1973 года) Пленумаў ЦК КПСС, няўхільна ажыццяўляе палітыку міру і дружбы

паміж народамі. Актыўная, мэтанакіраваная знешнепалітычная дзейнасць нашай партыі, Палітбюро і асабіста Генеральнага сакратара ЦК КПСС таварыша Л. І. Брэжнева, якая прывяла да далейшага павышэння міжнароднага аўтарытэту Савецкага Саюза, умацаванна згуртаванасці сацыялістычнай садружнасці, зрабіла дабрачынны ўплыў на ўсю палітычную атмасферу планеты, кэрыстаецца поўнай падтрымкай савецкага народа, адпавядае карэнным інтарэсам усяго прагрэсіўнага чалавецтва.

Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі, якое аб'ядноўвае многія тысячы прадстаўнікоў грамадскай рэспублікі, уносіць свой уклад у справу ўмацавання дружбы і супрацоўніцтва паміж народамі, ва ўсталяванні прынцыпаў мір-

нага суіснавання дзяржаў з розным сацыяльным ладам.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі жадае канферэнцыі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі поспехаў у рабоце і выказвае ўпэўненасць, што яе рашэнні яшчэ больш актывізуюць дзейнасць рэспубліканскіх і мясцовых аддзяленняў савецкіх таварыстваў дружбы па ўмацаванню брацкіх адносін з народамі краін сацыялістычнай садружнасці, расшырэнню інфармацыі зарубешнай грамадскай абстаноўцы аб дасягненнях рэальнага сацыялізма і міралюбівай знешняй палітыкі Краіны Саветаў, будучы садзейнічаць далейшаму ўмацаванню дружбы, узаемаразумення і супрацоўніцтва паміж працоўнымі Савецкага Саюза і народамі зарубешных краін.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

* * *

У Мінску 13 сакавіка адбылася III рэспубліканская канферэнцыя Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі.

Цёпла сустрэлі дэлегатаў прывітанне Цэнтральнага Камітэта КПБ канферэнцыі, якое зачытаў сакратар ЦК КПБ А. Т. Кузьмін.

Са справаздачным дакладам аб дзейнасці Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі выступіў старшыня прэзідыума таварыства Г. Г. Чарнушчанка. Справаздачу развізійнай камісіі зрабіў Герой Савецкага Саюза Г. А. Такуеў.

Прывітанне ад Саюза савецкіх таварыстваў дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі зачытаў намеснік старшыні прэзідыума ССТД В. Ф. Харахордзін.

У абмеркаванні дакладаў прынялі ўдзел старшыня праўлення аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы Гро-

дзенскага медыцынскага інстытута Г. І. Кірылюк, старшыня праўлення Беларускага аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы, старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Я. І. Скурко (Максім Танк), дырэктар мемарыяльнага комплексу «Брэсцкая крэпасць-герой» В. Г. Кудзелін, старшыня праўлення Магілёўскага абласнога аддзялення Таварыства савецка-балгарскай дружбы В. А. Дайнека, сакратар Мінскага гаркома КПБ Т. Ц. Дзмітрыева, старшыня Беларускага рэспубліканскага савета ветэранаў вайны, Герой Савецкага Саюза І. С. Жыгараў, старшыня праўлення аддзялення Таварыства савецка-балгарскай дружбы на Мінскім трактарным заводзе, галоўны інжынер МТЗ І. І. Дземчанка, старшыня Камітэта маладзёжных арганізацый БССР В. Д. Ягораў, адказны сакратар рэспубліканскага камі-

тэта абароны міру Т. І. Хапалюк, мастак В. І. Стальмашонак, член прэзідыума Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі, намеснік міністра культуры БССР А. М. Ваніці.

Канферэнцыя прыняла рэзалюцыю, выбрала кіруючыя органы Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі, дэлегатаў на III Усесаюзнаму канферэнцыю Саюза савецкіх таварыстваў дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі.

Адбыўся пленум Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі. Старшыня прэзідыума таварыства выбраны Г. Г. Чарнушчанка, намеснікам старшыні — В. А. Чарняўская.

Выбраны члены прэзідыума праўлення.

(БЕЛТА).

ГЕРОЙ І ЯГО СПРАВА

Навукова-тэхнічная рэвалюцыя, чалавек, літаратура... Гэтая тэма сёння не сыходзіць са старонак часопісаў і газет. Абмяркоўваецца вельмі важнае і надзённае пытанне: як савецкая мастацкая літаратура адлюстроўвае жыццё рабочага класа краіны — вядучай, накіроўваючай сілы нашага грамадства. І вось яшчэ адно такое абмеркаванне за прадстаўнічым «круглым сталом», арганізаванае Саюзам пісьменнікаў БССР і «Літаратурнай газетой» у Мінску. «Вобраз маладога сучасніка эпохі навукова-тэхнічнай рэвалюцыі», — вось тэма гэтай гаворкі, у якой удзельнічалі супрацоўнікі «Літаратурнай газеты» А. Хакімаў, Т. Залатухіна, Г. Міцін, крытыкі А. Бачароў (Масква), Р. Мустафін (Казань), празаік Г. Панджыкідзе, Ю. Аляксандраў.

11 сакавіка госці і група беларускіх пісьменнікаў — М. Танк, А. Грачанікаў, А. Кулакоўскі, У. Карпаў, І. Навуменка,

А. Марціновіч, М. Калачынскі, М. Гроднеў, П. Прыходзька, П. Місько, Е. Лось, А. Савіцкі, М. Татур, В. Рудаў, В. Каваленка і іншыя наведвалі Мінскі завод халадзільнікаў. Адсюль, уласна, і пачалася дыскусія па актуальнай праблеме. Пісьменнікі не толькі пазнаёміліся з творчасцю, пабывалі ў цэхах, адзначаных высокім узроўнем механізацыі і аўтаматызацыі вытворчых працэсаў, але і правялі некалькі гадзін у зацікаўленай гутарцы з інжынерна-тэхнічнымі работнікамі і рабочымі прадпрыемства.

— Мы чакаем ад пісьменнікаў, — сказаў сакратар парткома завода Ю. Л. Колбаў — высокамастацкіх твораў пра сучаснага маладога рабочага. Хочацца, каб майстры слова ўлічылі нашы заўвагі і пажаданні па асобных творах на рабочую тэму, стварылі каларытныя сацыяльна напоўненыя вобразы сучаснікаў.

З думкамі аб мастацкім увасабленні тэмы ра-

бочага класа ў літаратуры, аб вываўчым значэнні твораў, героем якіх з'яўляецца чалавек працы, выступілі інжынеры, прадстаўнікі калектыву завода Е. Жмакін, Л. Аленіна, А. Генкін, Л. Сцефанская, В. Бацецін, В. Марозава і іншыя, а таксама старшыня праўлення СП БССР М. Танк, пісьменнікі У. Карпаў, Е. Лось.

На наступны дзень такія ж цікавыя і жарысныя сустрэчы пісьменнікаў і рабочых адбыліся на Мінскім ордэна Леніна заводзе электронна-вылічальных машын імя Арджанікідзе. Сярод удзельнікаў «круглага стала» — прадстаўнікі прадпрыемства, партыйныя работнікі, госці, беларускія пісьменнікі: І. Шамякін, А. Макаёнак, І. Навуменка, А. Кулакоўскі, У. Гніламедаў, А. Грачанікаў, Х. Жычка, І. Чыгрынаў, А. Адамовіч, М. Ароўка, Я. Сіпакоў і многія іншыя.

Адкрыў сустрэчу сакратар парткома завода А. Ф. Прыяўка. З уступным словам выступіў

На здымку — М. Танк, М. Ткачоў, І. Навуменка, А. Жыгнеўскі (намеснік дырэктара завода), Г. Панджыкідзе, А. Бачароў, В. Марозава (канструктар завода), Г. Міцін на Мінскім заводзе халадзільнікаў.

першы намеснік старшыні праўлення СП БССР І. Шамякін. Ён адзначыў важнасць і надзённасць размовы аб вобразе маладога героя нашай літаратуры ў эпоху навукова-тэхнічнай рэвалюцыі і выказаў упэўненасць, што беларускія пісьменнікі гатовы разам з традыцыйнымі тэмамі распрацоўваць і тэму сённяшняга дня, праблемы, звязаныя з навукова-тэхнічным прагрэсам у рэспубліцы.

У дыскусіі прынялі актыўны ўдзел інжынерна-тэхнічныя работнікі і перадавыя рабочыя прад-

прыемства, госці, беларускія пісьменнікі. Цікава выступілі другі сакратар Мінскага ГК КПБ А. А. Рэўт, член рэдакцыйнай калегіі «Літаратурнай газеты» А. Хакімаў, А. Бачароў, Г. Міцін, І. Навуменка, В. Каваленка, Р. Мустафін і іншыя.

І госці, і беларускія пісьменнікі, і рабочыя ў сваіх выступленнях адзначылі дасягненні літаратуры аб рабочым класе нашых дзён, пэўныя яе пралікі, засяродзілі сваю ўвагу на тых адметных рысах і маральных якасцях, якімі вылучаецца малады сучаснік

эпохі навукова-тэхнічнай рэвалюцыі. Аднадушная думка ўсіх удзельнікаў дыскусіі — шматнацыянальная літаратура Краіны Саветаў павінна шырока паказваць тых зменных, якія адбываюцца ў сацыяльна-эканамічнай арганізацыі грамадства, у тэхнічнай аснашчэнасці і сацыяльнай структуры рабочага класа краіны. Наш час няўхільнага руху да камунізма, час глыбокіх пераўтварэнняў, якія здзяйсняе чалавек працы, абавязвае пісьменніка таленавіта, ярка паказаць у сваіх творах гераічны вобраз рабочага.

ЗУСІМ нямнога часу за-сталася да ўрачыстага адкрыцця Дзён культуры Савецкай Літвы ў Беларускай ССР. Аб падрыхтоўцы да гэтай важнай падзеі ў культурным жыцці абедзвюх брацкіх рэспублік расказвае старшыня аргкамітэта, сакратар ЦК КП Літвы А. С. Баркаўскас.

— З велізарным задавальненнем мы сустрэлі падпісаныя на імя ў Мінску дагавор аб сацыялістычным супрацоўстве паміж Савецкай Беларуссю і Савецкай Літвой. Працоўныя дзвюх суседніх рэспублік вырашылі, як і ў папярэднія гады, прадоўжыць працоўнае саперніцтва ў вытворчасці прамысловай і сельскагаспадарчай прадукцыі, умацоўваць добрыя дзелавыя сувязі ў галіне вытворчасці, навукі і культуры.

Карэнні дружбы беларускага і літоўскага народаў ідуць з да-

стаўляць лепшыя прафесіянальныя і самадзейныя калектывы.

Перад беларускімі слухачамі выступаць сімфанічны аркестр дзяржаўнай філармоніі, камерны аркестр Літоўскай ССР, лаўрэаты міжнародных конкурсаў — Літоўскі і Вільнюскі струнныя квартэты, заслужаны акадэмічны ансамбль народнай песні і танца «Летува», духавы аркестр «Трымітас», Каўнаскі дзяржаўны хор, эстрадны ансамбль «Агні Нёмана», «Эстрадныя мелодыі» і «Нерыя». Літоўскае народнае мастацтва прадэманструе інструментальны ансамбль «Сутартыне» і трыо канклістаў.

Шырока будзе паказана ў праграме Дзён і літоўскае самадзейнае мастацтва. Да п'ездкі ў Мінск рыхтуюцца лаўрэаты міжнародных конкурсаў — Вільнюскі мужчынскі хор «Варпас» і каўнаскі ансамбль народнага танца «Раса», змешаны хор «Банга» Каўнаскага радыёзавода і калектыву бальных танцаў «Сукурыс», хор хлопчыкаў рэспубліканскага Дома настаўніка «Ажуалюкас», хор дзяўчынак «Ліепайціс», юныя танцоры Клайпеды і папулярная ў Літве сельская капэла з Тракайскага раёна «Гальве».

Для ўдзелу ў Днях культуры Савецкай Літвы ў Беларускай ССР мы пасылаем вялікую групу прадстаўнікоў творчай інтэлігенцыі, выканаўцаў, дзеячаў культуры Савецкай Літвы. У канцэртах выступяць народныя артысты СССР Біргіліус Нарэйка, народны артыст Літоўскай ССР Вацлаўс Даунорас, заслужаны артысты рэспублікі Ніэле Амбразайціс і Эдуардас Канява, вакальны дуэт Э. Куодзіса і І. Грыётаса. Група салістаў балета Літоўскага акадэмічнага тэатра оперы і балета прыме ўдзел у спектаклях дзяржаўнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР.

Пяць творчых груп, у якія ўваходзяць пісьменнікі, мастакі, кампазітары, акцёры, майстры мастацкага слова сустрэнуцца з калектывамі працоўных, прымуць удзел у літаратурна-музычных вечарах.

На працягу Дзён у кінатэатрах Беларусі пройдзе фестываль літоўскіх фільмаў. Гледачы ўбачаць мастацкія стужкі «П'яночнік», «Прыгажуня», «Гэта салодкае слова — свабода», «Ніхто не хацеў паміраць», «Раны зямлі нашай», «Падводзячы рысу» і іншыя. З гледачамі сустрэнуцца рэжысёры В. Жалакявічус, А. Жабрунас, М. Гедрыс, Р. Вабалас і акцёры Э. Плешкітэ, А. Шурна, Ю. Будрайціс, які здымаўся ў шэрагу стужак студыі «Беларусьфільм».

Нашы кінематаграфісты прыязуць усю літоўскую дакументальную кіналенінію, а таксама фільмы аб саборніцтве працоўных дзвюх брацкіх рэспублік, аб гістарычным 1919 годзе, калі працоўныя Беларусі і Літвы разам змагаліся за перамогу Савецкай улады.

Шырока будзе паказана ў гэтыя дні ў Беларусі літоўскае выяўленчае мастацтва. У Мінскім Палацы мастацтваў пакажуць свае творы літоўскія графікі, жывапісцы, скульптары, майстры прыкладнага і дэкаратыўнага мастацтва. На гэту выставку будзе адпраўлена каля 700 работ 300 аўтараў.

Мы рыхтуем таксама вялікую экспазіцыю выдадзенай у нашай рэспубліцы літаратуры. Беларускія чытачы змогуць пазнаёміцца з лепшымі работамі нашых паліграфістаў і ілюстратараў кніг, многія з якіх атрымалі высокую ацэнку на ўсеагульных і міжнародных выстаўках. Прадугледжана правесці выставку-продаж выпушчаных у рэспубліцы на рускай мове твораў мастацкай літаратуры, альбомаў і буклетаў.

У заключэнне А. С. Баркаўскас адзначыў, што работнікі літаратуры і мастацтва Савецкай Літвы з вялікай адказнасцю рыхтуюцца да маючага адбыцца свята культур двух брацкіх суседніх народаў.

БЕЛТА.

ДРУЖБЫ ГЛЫБОКІЯ КАРЭННІ

лєкіх глыбінь гісторыі. Гэта дружба кавалася ў сумеснай барацьбе за шчаслівую будучыню. Традыцыйна трывалыя і разнабачковыя культурныя сувязі нашых народаў.

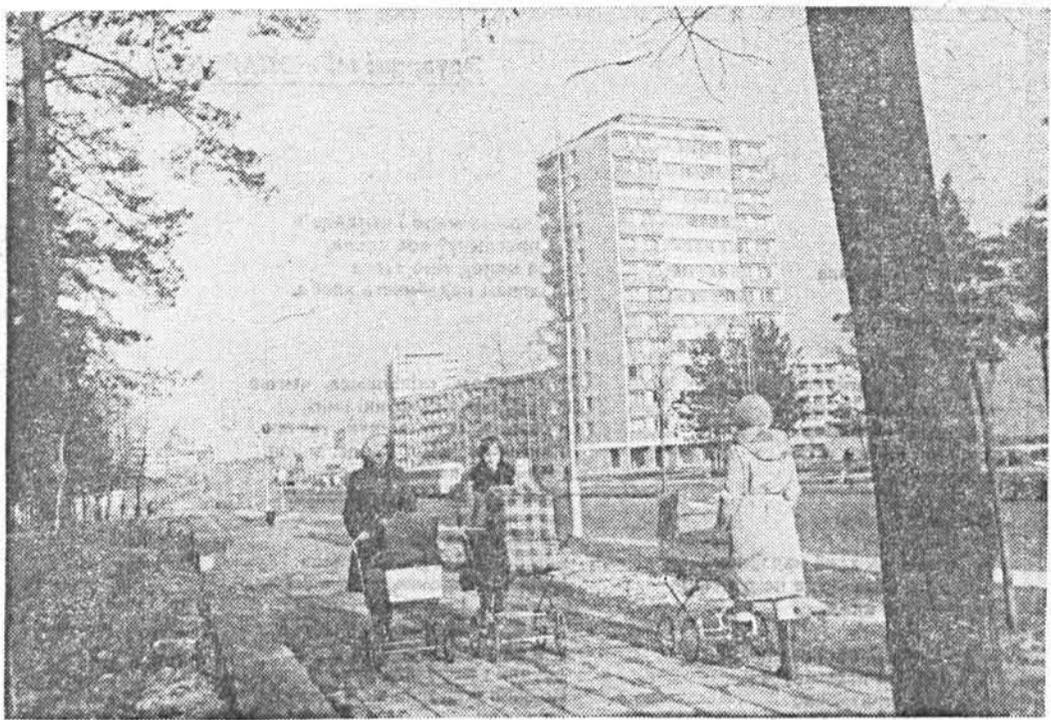
У Вільнюсе доўгі час жыў і тварыў Янка Купала, тут свай творчы шлях пачаў Максім Танк. Іх звязвала добрая дружба з літоўскімі пісьменнікамі Людасам Гірам, Пятрасам Цвірнікам, Антанасам Венцловам і іншымі.

У свой час пралетарскія пісьменнікі Літвы выдавалі ў Мінску газету «Рауданасіс артояс» («Чырвоныя артысты»).

Шматгадовыя культурныя сувязі ў гады Савецкай улады напоўніліся новым, больш глыбокім зместам. Абмен канцэртамі майстроў мастацтваў і лепшых калектываў узбагачае нашы культуры жамчужынамі нацыянальнай творчасці. У канцэртныя праграмы, у рэпертуары штогодніх свят песні, як правіла, уключаюцца беларускія народныя тэны «Лявоніха», «Бульба», «Крыжачок». Яшчэ жывое яркае ўражанне, якое пакінула праведзеная ў Вільнюсе два гады назад вялікая выстаўка беларускага выяўленчага мастацтва.

Усё больш плённым і шырокім становіцца супрацоўніцтва пісьменнікаў абедзвюх рэспублік. Дзесяткі кніг беларускай мастацкай літаратуры выпусціла на літоўскай мове выдавецтва «Вага» («Баразна»). Пасляхова працуюць паэты Эўгеніус Матузавічус і Альбінас Жукаўскас над перакладамі на родную мову твораў пісьменнікаў брацкай рэспублікі.

Маючы адбыцца Дні культуры Савецкай Літвы ў Беларускай ССР стануць новым крокам на шляху далейшага расшырэння нашага культурнага супрацоўніцтва. Мы пастараемся шырай азнаёміць працоўных Беларусі з дасягненнямі культуры Савецкай Літвы. Нашы мастацкія калектывы і выканаўцы збіраюцца паказаць сваім беларускім сябрам больш чым сто канцэртаў. Яны пройдуць у Мінску, ва ўсіх абласных цэнтрах, у многіх сельскіх раёнах. Літоўскую музычную культуру і хараграфію будуць прад-

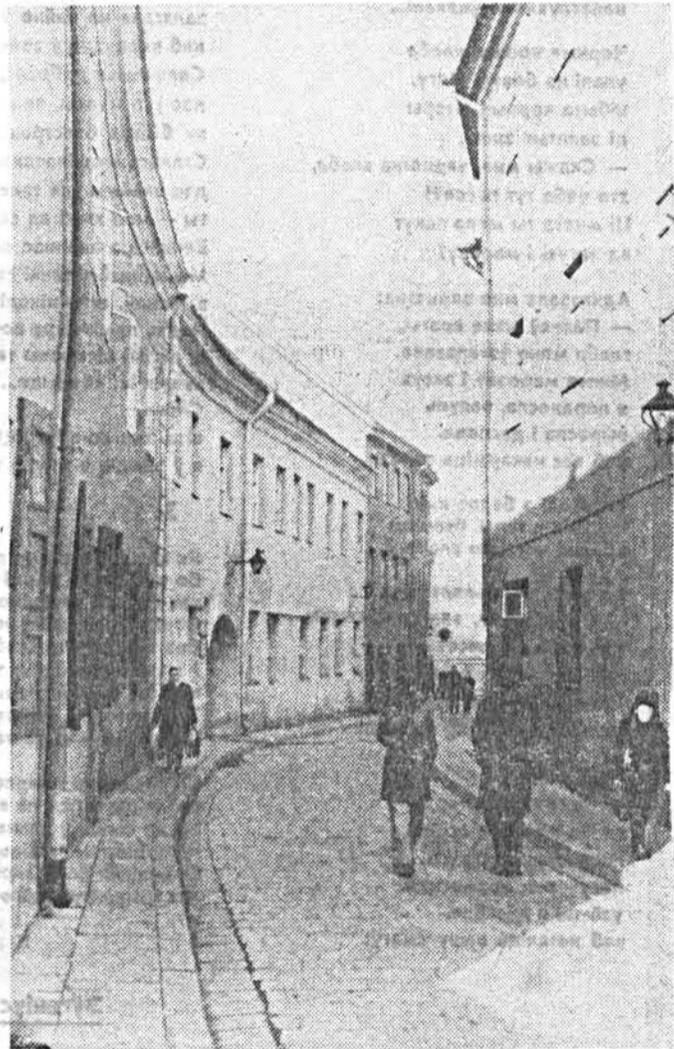
ПА ВУЛІЦАХ старога Вільнюса можна блукаць доўга, адчуваючы сузральны настрой, прыглядаючыся да старажытных дамоў, за шыбамі якіх, здаецца, воль паўстае здым мінулага... Па гэтым бруку кроць некалі Георгій Скарына... Гэтыя ваколіцы чулі рэха голасу Пятра Вялікага... У гэтых кварталах адбываліся рэвалюцыйныя сходы з удзелам Кастуся Каліноўскага... Сюды ў 1895 годзе прыязджаў Уладзімір Ільіч Ульянаў-Ленін, каб наладзіць сувязі з мясцовымі сацыял-дэмакратычнымі гурткамі... На гэтым бруку пралілася кроў вільненскіх рэвалюцыйных пралетарыяў на пачатку XX стагоддзя, якое стала эпохай Кастрычніка.

У Вільнюсе захоўваецца многа каштоўных архітэктурных помнікаў. Горад добра глядзіцца з вышніх замка Гедэміна (гара Пільскалінас). Унікальным па багаццю мастацтва дойлідства з'яўляецца ансамбль універсітэта. А навокал старога горада ўзнікаюць кварталы новых раёнаў літоўскай сталіцы, якія надаюць Вільнюсу архітэктурнае аблічча сацыялістычнага горада. Адзін з узорных мікрараёнаў — Лаздзінай.

На зялёных узвышшах, дзе пабудаваны яго кварталы, зелянеюць гонкія матчавыя сосны, і пошум вятроў не змаўкае ў іх кропах. Дамы і паверхі ствараюць арыгінальную і добра прадуманую гармонію характа, якое натуральна «ўпісваецца» ў пейзаж на ўзбярэжжы рэк Нерыс і Вільня.

Зусім нядаўна было апублікавана паведамленне аб

ВІЛЬНЮС — ГОРАД СТАРАЖЫТНЫ, ГОРАД ЮНЫ...

кандыдатах на Ленінскую прэмію, і сярод іх — калектыву праекцёраўшчыкаў Лаздзінай ў Вільнюсе. Узначальнае дойлід Вітаўтас Чаканаўскас, мастак творчы, патрабавальны, вынаходлівы. Разам з архітэктарамі В. Бальчунасам, В. Брэдзінскам, Г. Валушасам і інжынерамі А. Клейніотасам і В. Шылейкам ён прапанаваў смелае горадабудавнічае вырашэнне праблемы новага мікрараёна літоўскай сталіцы — з выкарыстаннем сучасных метадаў архітэктурнага мыслення ў прасторы (ландшафт), з максімальнымі выгодамі для жыхароў, з шырокім далягладом, які адкрываецца амаль з кожнай кватэры, з каларо-

вай разнастайнасцю і шчодрым светлавым фонам забудовы.

Яны суседзі — стары Вільнюс і Вільнюс новы. Яны — пабрацкія. Яны — у суладдзі.

На здымку, які вы бачыце справа, — старажытная вуліца. Злева: скульптура «Летапісец» (дзіпломная работа В. Круцініса), што ўпрыгожвае адзін з кварталаў гэтай вуліцы. А зверху — гэта Лаздзінай, цэнтральная вуліца новага мікрараёна. Мінулае і сучаснае. Характэрнае задумы, характэрнае пабудовы. Кожнаму часу — сваё...

Тэкст В. ШЫПІЦЫ.
Фота Ул. КРУЦКА.

ХЛЕБ І СЛОВА

1.

Ты хлеб мне дала
і слова,
цела дала
і душу.

Ты мне працягнула шчодро
сваю далонь матчыну
і сказала: — Цяпер
хлеб твой вост тут,
а не дзесьці.

Потым сказала:
— Паслухай,
ад сёння, як хлеб надзённы,
менавіта вост тут, а не дзесьці
будзе твая кніга...

Журботна блялі авечкі,
а я на пень падымаўся
і скерца драздовае
у самадзейную дудку
самазабытна навістваў...

Пасля на пянку дубовым,
нібы на хатнім стале,
таропка раскладваў кнігу,
гартаў і маўкліва думаў:
— Вост ён, мой хлеб надзённы!

А ты калыханку спявала:
— «Белыя раўніны,
чорныя авечкі,
трэба ведаць, як іх
пасвіць каля рэчкі...»

Я помню, авечкі белыя
былі паслухмяны падлетку,
я помню, авечкі чорныя
непаслухмяны ўцякалі...

Чорныя крошкі хлеба
упалі на белую кнігу,
нібыта чорныя літары
ці залатыя знакі.
— Скажы мне, зярнятка хлеба,
хто цябе тут пасяяў!
Ці многа ты мела пакут
ад засухі і марозу!

Адказвала мне зярнятка:
— Пасяяў мяне араты,
глеба мяне ўздавала.
Многа марозаў і засух
я перанесла, пакулі
вырасла і даспела,
каб вас накарміць зараз.

Глядзелі з белае кнігі
чорныя літары, быццам
крошкі чорнага хлеба...

І я запытаў, асмеляўшы:
— Скажы мне, зярнятка-слова,
хто цябе тут пасяяў,
хто ўздаваў, раскажы!
І колькі помніш марозаў,
колькі няшчасцяў помніш!

Мне адказала слова:
— Пасяяў мяне паэт,
глеба мяне ўзраціла,
насуперак марозам,
насуперак няшчасціям
усё-ткі я даспела,
каб наталіць вашу смагу!

ВІЛЬНЮСУ

Ты—горад дзён маіх юначых,
Маіх дарог,
Маіх трывог,
Сумненняў і надзей гарачых.
Ты—быў,
Ты—ёсць.
Ты — будзеш.

Праходзяць людзі і гады,
І летанісы паражнеюць,
А ты — заўсёды малады,
Хлусіць мур тыяе не ўмеюць.

Мяняе, тушачы пажары,
Гісторыя свае штандары.
А ты...
Ты—быў,
Ты—ёсць,
Ты—будзеш.

«...бярэце мяне і чытайце!»
І я праглынуў тое слова,
якое цяпер мне стала
кавалкам надзённага хлеба.

2.

Над сталом, схіліўшыся, чытаю
пажаўцельна старонкі кнігі,
мудрасць іх быдлінную гартаю,
прад якой нябыт і годы зніклі.
Гэтай кнігі кожная старонка,
нібы хваля Балтыкі суровай,
ды глядзіш —
і заіскрыцца звонка
янтаром напоўненае слова.
Кожная старонка гэтай кнігі —
як пясок, і жоўты, і сыпучы,
дзе барозны беглі, нібы ніці,
пад сахою,
даўняй і рыпучай...
Кожная старонка кнігі гэтай —
як зямля,
дзе жыта забуяла,
зашугала каласамі летам,
днём, калі зязюля кукавала.
Слова залатое ўскаласіла,
што зямлёй прапахла ў баразёнцы,
што прапахла водарам на сонцы,
набрыняла жыватворнай сілай.
Каласіла залатое слова,
ведучы вайну з чаратапалохам,
склад за складам паўставала з глебы

ад дажджу і ветру трапятала,
на страшэнным холадзе калела,
ды цяпла свайго не разгубіла.
Мужнасцю прасякнутае слова
залагала на вайне ў аковы,
каб вярнуцца ў ззяні перамогі.
Свецячыся добрай славай, слова,
дзе ўсе літары, як манументы,
як былых бяспасных боек веці...
Сталасцю адзначанае слова,
дзе знаёмы ўсе твае прыкметы,
ты — мой хлеб ад сёння і навікі.
Вечнасцю аваянае слова...
Мы кладзём вянкi сваім героям
з лісцяў, што ніколі не завянуць...
Ледзь прыжмуру вочы — і пачую
я, лісты, лістаючы таропка,
заклік іх: «бярэце... і чытайце!»
Слова,
што змагло збудзіць адвагу,
я ў зямлю з табою толькі лягу!

3.

Як ніколі зярно не памрэ,
бо не будзе і плоці без хлеба,
так і слова павек не памрэ,
бо людская душа не памрэ
без яго, як без хлеба.
І з зярна вырастае зярно,
каб паўнеў чалавечы дастатак.
Так і слова — пасееш адно,
а глядзіш — вырастае дзесятка.

Як расцвітае прадвесні з зярна,
слова цягнецца па вертыкалі
вж да сонца ў нязнанні далі
і пад ветрам звніць, як струна...
О, вялікая доля зярна,
мы трыумфу твайго прычкакалі!

Пераклаў П. МАКАЛЬ.

Эўгеніус МАТУЗЬЯВІЧУС

Абмыты Нерыс і Вільняле,
Раннім сонцам угрэты,
Загайданы прыцемкам крылатым,
Заўсёды — зімою і летам —
Ты быў мне бацькам і братам.
Ты—ёсць.
Ты будзеш.

Пакуль хажу па плошчах я тваіх,
Дазволь назваць мне па імёнах іх.
Услых назваць і вулікі, і завулікі,
Каменне — камянямі...
Час наш гульні
Убачыць, што не змог убачыць я.
Усё адно — часцінка я твая!

Пераклаў А. ГРАЧАНИКАЎ.

УРЫВАК З РАМАНА «ТРЫ ДНІ У ЖНІУНІ»

У вачах мітусіцца ад хісткіх каласоў. На нейкае імгненне ўзімеш галаву, ахопіш позіракам бялявае жытнёвае поле і зноў пазірай, пазірай на неспакойныя хвалі. Пад табой мерна ляпае матавіла, і круг, па якому ты пльывеш, усё меншы, усё кручэй паварот. Наперадзе пыліць камбайн, а за спіной... Першым выехаў стары Варгала, за ім — ты, за табой — Нашлюнас... І не шанцуе ж Нашлюнасу! Разы тры праехаў па кругу — чхнуў і замоўк. Калупасца ён цяпер ускрай поля, лаецца апошнімі словамі. Адсюль не чуць, безумоўна, як ён лаецца, але Нашлюнас жа з-за кожнага глупства чэргамі строчыць: «А каб яе гром забіў, гэтую вузлаку падкалодную!.. Ліха яе матары!» Побач з яго камбайнам чырванее «Ява» — прыляцелі брыгадзір з механікам. Ужо ўтрох добрую гадзіну корпаюцца ў рухавіку. Так, не шанцуе Нашлюнасу. Шкада хлопца. Учора старшыня прыструніў за тое, што праз шчыліну ў бункеры поле абсявае, а сёння...

Дайнос рве на сябе рычаг, і па іржышчы расцягваецца прадаўгаваты валок саломы.

Бягуць і бягуць каласы, мільгатылае матавіла запіхвае іх у ненажэрную глотку машыны. Запаўняецца бункер, і Дайнос адчувае, як пацяжэў камбайн пад грузам зерня. Але полем ужо імчыцца грузавік, гэтая хуткая дапамога, і спыняецца за паваротам.

— На чорта падобны, — смяецца шафёр, падстаўляючы кузаў грузавіка.

— На сябе зірні. — Дайнос праводзіць рукой па твары. — Падумаеш, пыл ды пот.

— Шкада, лостэрка не прыкапіў, убачыў бы, — заходзіцца смехам шафёр.

Знайшоў над чым зубы скаліць. Сам жа заўсёды з лостэркам ды з грабяном. Адно слова — дзяўчына. Але шафёр як неўспадзеўкі пачаў смяяцца, так і неспадзеўкі замоўк.

— У Лепалатасе ўчора лівень прайшоў, — гаворыць ён. — З градам. Градзіны — бы тыя слівы, кажуць, хлеб пабіла, агуркі пасекла.

Гудзе транспарцёр, бурым струменем цячэ зерне. Дайнос час ад часу пазірае на камбайн Нашлюнаса, на мурзатых злых мужчын, чус, як яны

стараюцца балюча падкалоць адзін аднаго.

— Разнясу гэту гадзіну як ёсць! — крычыць запэцканы Нашлюнас, круціцца вакол камбайна, нібы певень, размахвае чорнымі ад змазкі рукамі.

— Наперад, Дайнос!

Шамаціць колкі іржэўнік пад шыпамі грузавіка.

Дайнос сасковае на зямлю, падыходзіць да мужчын. Пільна ўзраецца ў аголены рухавік.

— Дай-ка я пагляджу, Пятрас, — гаворыць ён Нашлюнасу.

— Не хапала, каб ты яшчэ сюды лезі! О, вузлака падкалодная, жаба злідэная! — стогне Нашлюнас, не ўзімаючы галавы.

— Я сур'эзна, Пятрас.

— А ты цісні, цісні на Дошку гонару!

— Чаго ты вар'яцееш? — Пятрас, перастаць, — умешваецца механік — У Дайноса рукі.

— Няхай сунс іх сабе ў...

— Ды ну цябе! — залуецца Дайнос і крочыць да свайго камбайна, не пачне ж ён напрошвацца. Хоць і знайшоў бы ў чым загвоздка, напэўна.

Няма ў калгасе машыны, рухавік якой ён не ведаў бы на зубок. Разбірае раз-два, як насенны гадзінік у дзяцінстве! Акрамя жартаў — куды камбайну да ваеннага карабля! А Дайнос жа на флоте служыў суднамеханікам і дамоў вярнуўся з двума медалямі. Можна, яны паспелі ўжо забіць аб гэтым? Ды не, мабыць, проста не ведаюць. Есць жа народ, заробіць значок ГТО і крочыць нібы паўлін, грудзі выпне — герой... Дайнос не з такіх, яго значкі ляжаць у скрынцы шафы разам з пісьмамі і старымі фотакарткамі. Зрэдку Дайнос дастае свае рэліквіі, нагадае Адэсу, сяброў, памарыць і зноў схвае ў шафу.

Ад штурвала Дайнос касавурыцца ў бок мужчын, якія ўсё корпаюцца каля камбайна Нашлюнаса. Не безрукія ж, не безгаловыя. Ды яшчэ ўтрохі! Знойдуць паломку, як не знайсці! Але да дэмнага прававадзяцца.

— Яршыцца! — сплёўвае Дайнос. — Заўсягды ён трасецца, каб толькі не сказаў, што Нашлюнас горшы іншых або чагосьці напартачыў, усё ён ведае, усё разумее, усё для яго дробязь...

На пагорку Дайнос паварочвае

штурвал, камбайн акуратна зразе вугал, і проста перад вачыма паўстае хутар Крэйвенасаў. Кожная сцяжынка ў двары і ў садзе для яго як свая. Ад возера бяжыць па лузе дзяўчына. Шарунэ? Ну, безумоўна, яна! Дайнюс міжволі прытарможвае камбайн і пазірае, не адрываючы вачэй. Але Шарунэ знікае ў садзе сярод вішанак, і Дайнюс, спыхаўшыся, наіскае на педаль. Ды з вішняка вачэй не зводзіць. «Сарока-марока, Сарока-марока!» — драў горла ён калісьці. Даўно гэта было, зараз здаецца — сто гадоў назад, і нават не верыцца, што гэтая стройная, самавітая дзяўчына — тая ж самая худзенькая дзяўчынка з плячэнкамі кос на кашчавых плечыках. «Сарока-марока, Сарока-марока» — хапаў ён яе за гэтыя косы. Аднойчы яна заплакала, настаўніца паставіла іх перад класам і загадала яму прасіць прабачэння. Дайнюс упарта маўчаў. «Чаму ты яе крыўдзіш?» — спытала настаўніца. Ён усё маўчаў. «Чаму крыўдзіш дзяўчынку?» — не адставала ад яго настаўніца. Тады на задняй парце нехта фыркнуў: «А ён закахаўся ў Сароку!» Клас загаманіў, настаўніца ўсміхнулася, Шарунэ, усхліпваючы, крыкнула камусьці: «Дурны!» — а Дайнюс кінуўся ў дзверы. Цэлы дзень бадзёўся ля возера, згаладаўшыся, вярнуўся дамоў і сказаў, што больш у школу не пойдзе. Гэта было ў сёмым класе, увосень, калі захварэла маці. Яна змоўчыла, нібы не пачула, але раніцаю, калі бацька пайшоў на работу, ціха сказала: «Пакуль я жывая... нядоўга ж... Не дуры...»

«Пакуль я жывая...» Страшнымі былі тыя словы, і Дайнюс цэлыя тры гады насіў іх у сэрцы, хоць болей яна ніколі не заводзіла гаворку аб гэтым.

Той вясной яны саджалі ля дарогі дрэвы. Раслі іх саджанцы, раслі і яны, дзеці. Не, яны ўжо не былі дзецьмі. Толькі бацькам яны дазвалялі сябе так называць. Яны ведалі аб жыцці больш, чым дарослыя маглі здагадацца.

Выпішы бутэльку віна, прыходзілі на танцы ў школьную залу... Праводзілі дзяўчат і цалаваліся... Былі

майстры, што з кожнай вечарынкі ішлі з новай і назаўтра раніцою вываліліся, як «абціскалі», прысунуўшы да плоту. Але ў Дайнюса была адна-адзіная, тая самая Сарока-марока. Безумоўна, цяпер Дайнюс так яе не называў, нібы і не ён прыляпіў ёй калісьці гэтую мянушку. Шарунэ — калі чуюць ішыя, Шарунеле — калі ўдваіх! А ўдваіх яны заставаліся часта, ні для каго гэта не было сакратам. Ды яны і чхалі — няхай чэшуць языкі каму ахвота «Мая Шарунэ», — звяртаўся да яе Дайнюс, праўда, у думках. «Мой Дайнюс», — думала, напэўна, аб ім Шарунэ. Яны верылі, што так будзе заўсёды.

«Няўжо суджана загінуць таму, у што мы верылі? — думаў Дайнюс. — Мы змалку ўмелі запрэгчы каня і прабаранаваць пасевы, падшывантамі забіраліся на трактар і зграбалі сена, калі бацькі забаранялі ўступаць у камсамол, гразіліся пайсці з дому ў інтэрнат...»

Ім з Шарунэ было хораша проста ад таго, што яны былі на свеце.

Дайнюс песню напявае,

Песня Дайнюса калыхае... — Шарунэ рагатала ў лодцы, і вясчэрняе возера звінела, як гіганцкі звон.

Дайнюс песню напявае,

Песня Дайнюса калыхае...

Пахла бэзам.

Ад дома даносіўся голас бацькі:

— Дайнюс! Плыві дамоў, Дайнюс!

Бацька стаяў на беразе, сутуліўшыся, схліўшы праставалосую галаву. Дайнюс адчуў надобрае і падняў на вёслы. Вёслы не слухаліся — то заграбалі глыбока, то слізгалі па вадзе. Лодку заносіла. А Шарунэ ўсё вучыла: «Левым давай, левым... А цяпер на правае націсні, яшчэ на правае...»

— Маці зусім дрэнна, — сказаў бацька.

Скочыўшы з лодкі, Дайнюс убачыў яго дакорлівы позірк — цэлы дзень цябе няма, носішся, задраўшы хвост... Бацька, праўда, гэтага не сказаў. Ша-

рунэ ён не заўважыў, нібы яе і не было тут.

— Пойдзем, сыноч.

Дайнюс ішоў наперадзе ў падкасных штанах, нёс у адной руцэ чаравікі, а ў другой — сумку з падручнікамі. Бацька плёўся следам.

Шарунэ засталася ў лодцы.

Маці памёрла праз тыдзень, дваццаць пятага мая, у той дзень, калі ў школе празвінеў званок на канікулы...

Дайнюс сядзеў у кузаве грузавіка, прыхліўшыся спіной да кабіны і ляцеў праз вёску, міма школы, у горад — за труной для мамы.

Ён выйшаў у жыццё за год да атэстата сталасці. Увосень не вярнуўся ў школу, і настаўніца літаратуры сказала: «Што ж, усё роўна не выпягнуў бы на выпускных...». Мова і літаратура не даваліся Дайнюсу, гэта так, і ён зусім не засмуціўся, што давалася кінцэў школу. Ён быў гатэрыні дома — бацька захварэў, яго адвезлі ў бальніцу. Дайнюс як сеў на трактар на пачатку лета, так і не злез да позняй восені. Ворыва, потым сяўба... Гарачай пары не было канца. Яму, змалку прывыкшаму да працы, не было асабліва цяжка. Ён стаў адначасова з жытам, якое пасяў, і сам падчас здзіўляўся свайму ўзмужнеламу выглядзе — моцныя ногі ў ботах, задубелыя далоні, насупленыя бровы. За паўгода ён перарос сваіх равеснікаў, нібы старэйшы за іх на некалькі гадоў.

Суботнімі вечарамі ён наведваўся ў школу. Хаваючы ў кішэні рукі, з якіх так і не ўдалося змыць масла, стаяў у кутку, пазіраў на сцэну. Ажыўляўся, убачыўшы струнны аркестр. Дайнюс чатыры гады быў першай скрыпкай, але цяпер ніхто не клікаў яго, ніхто не прапаноўваў яму сыграць сваю старую партыю — на скрыпцы няўмела пілікаўчыбаты хлапчына. Калі пачыналіся танцы, Дайнюс выходзіў у двор, частаваў хлопцаў цыгарэтамі і не ведаў, аб чым з імі размаўляць. Больш слухаў сам: аб настаўніках, аднакласніках; і здаваліся дзіў-

нымі іх дробязныя непрыемнасці, недарэчныя спрэчкі — усё адышло, стала чужым. А калі ўсім гуртам высыпалі з танцаў, ён падыходзіў да Шарунэ, дзяўчаты паслужліва адставалі, і яны заставаліся ўдваіх на дарозе. Ішлі паволі, моўчкі, нібы незнарок крапаючыся рукі адзін аднаго і палюхаючыся гэтай блізкасці.

— Ты мяне забудзеш, Шарунэ, — пасля доўгага маўчання сказаў неяк Дайнюс.

Шарунэ ўздрыгнула — ён гэта адчуў, таму што трымаў яе за пальцы.

— Што гэта ты? — спытала Шарунэ.

— Ты мяне забудзеш.

— У галаве ў цябе... ха! — Яна рассяялася вельмі ўжо бесклапотна, нават, бадай што, роблена.

— Не смейся, Шарунэ. Забудзеш?

— Але чаму?

— Я адчуваю.

Шарунэ трасе распушчанымі светлымі валасамі.

— Не! Я нікога...

— Мне хутка ў армію.

— Ну і што?

— Забудзеш.

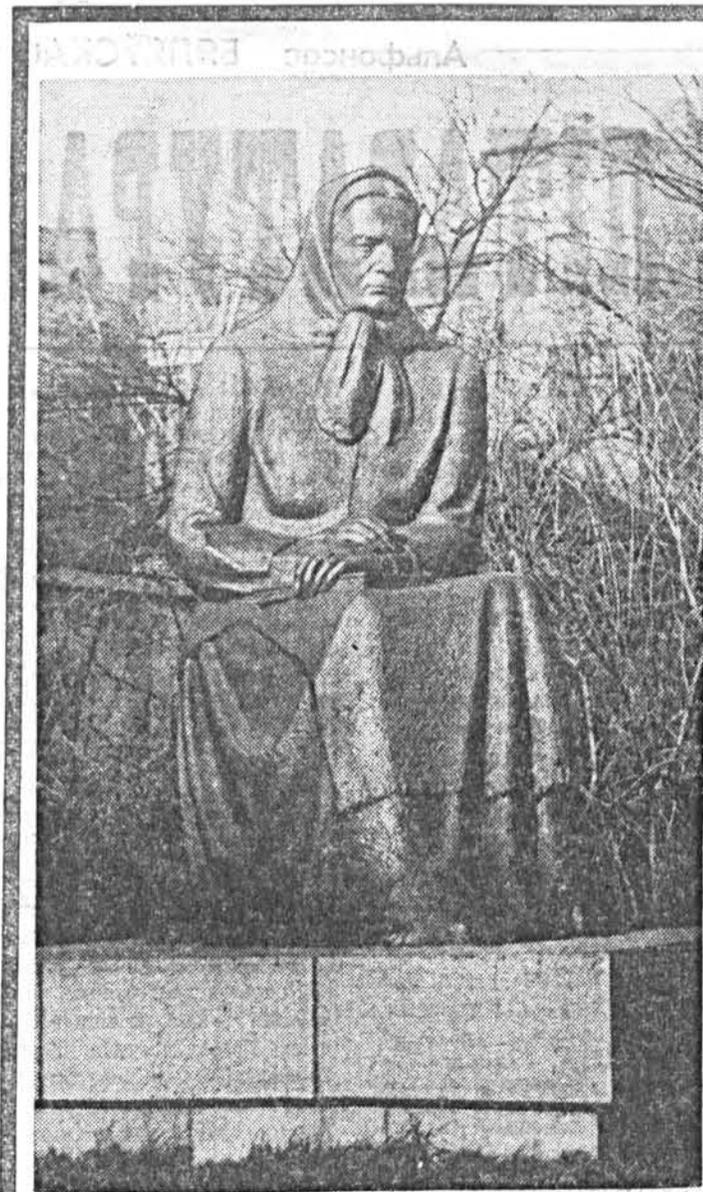
— Ніколі, Дайнюс. Я буду чакаць цябе. Праўда буду.

...У тую восень Шарунэ паехала вучыцца, а Дайнюс, уклаўшы ў чамаданчык цёплую бялізну, шарсцяны світэр і рукавіцы, што звязала маці, накіраваўся ў ваенкават.

Пацягнуўся гады ваеннай службы і нецярплівых пісем...

Здаецца, нібы нехта шапнуў Дайнюсу — тармазі, і ён спыняе камбайн. Бункер паўночкі: яшчэ паўпракоса — і зерне пасыпецца праз край. А грузавік стаіць ля камбайна Варгаль. Чакай цяпер, нічога не зробіш. Самы час выпрастаць спіну і размяць ногі. Дайнюс ходзіць па іржышчы, мацае каласы ў валках — ці не засталася зярнят, і ўсё пазірае на векавы клён, на ліпы Крэйвенаса.

Пераклаў Я. КАРШУКОЎ.

ПОЗІРК МАЦІ

КАЛІ крочыш па такім утульным і заўсёды многалюдным Ленінскім праспекце ў Вільнюсе, міжволі прыходзіць думка аб тым, як па гэтым жа бруку ішоў і ідзе, вобразна кажучы, час. І ў тым часе мроіцца табе постаць маладога Янкі Купалы... Максіма Багдановіча... Ці не на гэтым скрыжаванні прызначаў канспіратыўную сустрэчу Фелікс Дзяржынскі?! І, мабыць, не адну гадзіну правёў тут, чакаючы рашучай хвіліны для свайго подзвігу, Сяргей Прытыцкі... Гістарычныя і літаратурныя асацыяцыі ўзнікаюць самі па сабе.

Хто гэта?

Першае слова ў адказ — Маці. Маці з вялікай літары.

У засені высокіх дрэў сядзіць яна, паклаўшы працавітыя і чулыя рукі на кнігу. Ад кнігі думка пераходзіць да таго, што вы памятаеце з літоўскай літаратуры. Так, гэта, вядома, яна — Жэмайтэ, Жанчы-

на, якая ўзяла сабе літаратурны псеўданім ад роднага краю, ад Жэмайціі (паўночна-заходняя частка Літвы), дзе такая маляўнічая і напеўная гаворка, дзе такія каларытныя характары стрыманых на слова і рашучых у дзеянні людзей.

Першае апавяданне Жэмайтэ напісала ў стальым узросце: ёй было каля пяцідзесяці, калі на старонках літоўскага календара на 1894 год (восем дзесяцігоддзяў назад) было апублікавана яно — «Восеньскім вечарам». Багатыя на жыццёвыя назіранні, прасякнутыя матывамі спачування да прыгнечаных і поўныя выкрывальнага пафасу ў адносінах да прыгнечальнікаў, яе апавесці, нарысы, драматургічныя творы, публіцыстычныя артыкулы маюць выразны рысы прагрэсіўнай дэмакратычнай літаратуры. Знаўца побыту і гісторыі, Жэмайтэ тонка апявала характарыстыку і славіла чалавека працы. Вялікай папулярнасцю карысталася ў сучаснікаў яе антыклерыкальныя творы.

Жэмайтэ... Літоўскі чытач і сёння з хваляваннем чытае яе кнігі, што захоўваюць нягасны напал грамадскай барацьбы і класавых супярэчнасцей у Літ-

ва на рубяжы XIX і XX стагоддзяў. Гэта — класіка. Па рэалістычнаму раскрыццю жыццёвых з'яў, па лепцы характараў, па моўнаму багаццю. Лепшыя творы Жэмайтэ набылі сусветную вядомасць. Асабліва шырока яны выдаюцца ў нашай краіне.

Жэмайтэ... Здаецца, і цяпер, калі яна — у бронзавым абліччы — знайшла прытулак у зацішным кутку галоўнай вуліцы Вільнюса, яе хвалюе матчыні роздум, матчыні клопат, матчына трывога. І — мудры позірк гэтых вачэй, якія так многа бачылі ў жыцці. Упэўненасцю, воляй, непахісным духам адзначаны партрэт адной з любімейшых пісьменніц літоўскага народа. Таму тут так ціха бывае, асабліва ў кантрасте з няспынным рухам і гаваркім натоўпам на праспекце.

Маладыя маці з дзецьмі... Настаўнікі школ... Маладыя рыбакі з Балтыкі... Вучні... Усе яны спыняюцца непадалёк, каб пасядзець, падумаць, нібы трымаючы адказ перад патрабавальным і добразычлівым позіркам Маці.

Так бывае і ў зімні надвечорак, і на вясновым досвітку. Гарачым ліпенем і залатым лістападам.

На здымку — помнік Жэмайтэ ў Вільнюсе.

Тэкст В. ВАРЫСАВА.
Фота Ул. КРУКА.

СЁННЯ, У ДЗЕНЬ НАРАДЖЭННЯ ЛЕНІНА

Сёння,
У дзень нараджэння Леніна,
Цэлы дзень буду думаць аб ім;
Праглядаючы ранішнюю газету,
Буду думаць аб ім;
Беручы ў рукі скібку хлеба,
Буду думаць аб ім;
Праводзячы дачушку ў школу,
Буду думаць аб ім;
Калі пайду ці паеду на работу,
Буду думаць аб ім;
І бачачы, як узводзяць новы дом,
Буду думаць аб ім;
Гледзячы, як ляціць над горадам
Рэактыўны самалёт.

Буду думаць аб ім;
Калі сям'я
Пераезджае на новую кватэру,
І на грузавіку
Жанчына прытрымлівае фікус —
Яго лісты
Трапечуцца, нібы сцяг,
Буду думаць аб ім;
Калі ў дзверы магазіна
Уваходзяць і выходзяць людзі,
Буду думаць аб ім;
І чуючы,
Як вітаюцца людзі «добрай раніцы»
І гавораць
«Сёння добрая пагода»,
Буду думаць аб ім;
Калі радыё перадае «Апасіянату»,
Буду думаць аб ім;
Вечарам над чыстай паперай,
Калі буду пісаць свой лепшы верш,
Буду думаць аб ім;
І ў клопаце пра заўтрашні дзень,
Буду думаць аб ім.

Пераклаў Ю. СВІРКА.

ЮНАЦТВА

Юнацтва слаўлю песнямі, — гуцьце,
І ззяцьце, нібы сонца, на сцягах,
Пра Зою, пра Алега раскажыце
І пра Марытэ легендарны шлях.

Эпоха сталі. Сталі і граніту.
Лунай жа песня ў гарадах і сёлах:
Хто у баі за родны край забіты
Жыве навекі ў справах камсамола.

Бо сэрцы іх напоўнены любоўю,
Яны жылі гарэннем і натхненнем,
Сцягі, акропленыя іх крывёю,
Падымуць маладыя пакаленні.

Юнацтва ім перадаем — бярыце!
Хай свеціцца, нібы на сцягах сонца.
Хай і Алег, і Зоя, і Марытэ
Жывуць навекі ў кожным камсамольцы.

Пераклаў В. ШЫМУК.

Заснавальнік літоўскай пралетарскай паэзіі Ю. Яноніс.
Гравюра С. Валювене.

ВЫДАЕ «МІНЦІС»

Шмат кніг выйдзе ў сёлетнім годзе ў выдавецтве «Мінціс». На літоўскай мове будзе выдана «Нямецкая ідэалогія» К. Маркса і Ф. Энгельса, прадгледжваецца выпуск паўторных выданняў У. І. Леніна.

Шэраг выданняў дапамогуць працоўным авалодваць марксісцка-ленінскай тэорыі ў сістэме палітычнай і эканамічнай асветы. Сакратарам пярвічных партыйных арганізацый адрасуецца бібліятэчка «Пытанні партыйнага будаўніцтва», якая складаецца з пяці брашур. Камсамольцы і моладзь акрамя

традыцыйнага выдання «Кругагляд» атрымаюць «Даведнік камсамольскага актывіста».

Выйдзе нямала кніг, у якіх будзе расказана пра дружбу і брацтва народаў, пра савецкі патрыятызм і інтэрнацыяналізм. Сярод аўтараў — вядомыя ў рэспубліцы журналісты і пісьменнікі. Будуць выпушчаны яшчэ кнігі А. Палтарокаса «Тры колеры Карэлі», Э. Гірчыса «Кветкі дружбы», І. Склоўскаса «Савецкая Эстонія» і іншыя.

НАРОДНАЯ СТУДЫЯ

Першае ў Літве ганаровае званне народнай самадзейнай кінастудыі прысвоена калектыву кінааматараў каўнаскага радыёзавода. Цітры гэтай студыі не раз бачылі на розных

аглядах, кочкурсах, фестывалях, яна заваявала прызнанне кінагледачоў. Дасягнуць поспеху дапамагла шматгадовае дзейнасць, настойлівыя творчыя пошукі калектыву.

РОЗДУМ аб літаратуры — гэта, па сутнасці, роздум аб жыцці. І, безумоўна, складана ў кароткім артыкуле даць агляд літоўскай літаратуры апошняга часу, ахарактарызаваць тэндэнцыі яе развіцця, акрэсліць важнейшыя этапы, пералічыць лепшыя пісьменнікаў... І ўсё ж я паспрабую гэта зрабіць.

«Пачатак літоўскай савецкай літаратуры, — гаварыў акадэмік Костас Корсакас у справаздачным дакладзе на першым з'ездзе савецкіх пісьменнікаў Літвы ў Вільнюсе 25 кастрычніка 1945 года, — фармальна звязваецца з 1940 годам — з усталяваннем савецкага ладу ў Літве. Гэта было пачаткам новага перыяду не толькі ў нашым дзяржаўным і грамадскім, але і ў літаратурным жыцці. Аднак на самай справе карэнні нашай савецкай літаратуры ідуць значна глыбей — да паэзіі Юліуса Яноніса, твораў Вінцаса Капсукаса, нелегальнага друку рэвалюцыйнага пралетарыату Літвы. Нарэшце, яны жыліца сакамі добрых, высакародных, прагрэсіўных традыцый усёй літоўскай літаратуры — літаратуры Данелайціса, Дыянізаса Пошкі, Страздаса, Жэмайтэ, Мачыса-Кенштаса, Іонаса Біконаса і інш.»

Да гэтай цытаты, якая харапа раскрывае нашу тэму, можна дадаць толькі тое, што пачатак нашай савецкай літаратуры быў асветлены вялікім рэвалюцыйным вопытам літаратуры рускага і іншых савецкіх народаў, які задоўга да незабыўнага 1940 быў вядомы ў прагрэсіўных колах работнікаў культуры і літаратараў Літвы, што ідэйныя і мастацкія арыенціры літаратуры выразна выступалі з прац Леніна, з творчасці Максіма Горкага і Уладзіміра Маякоўскага.

Найбольшым дасягненнем літоўскай савецкай літаратуры апошніх гадоў з'яўляецца, на мой погляд, яе моцная далучанасць да ўсёй савецкай літаратуры, яе акрэсленае і, я сказаў бы, своеасаблівае месца ў агульным гіганцкім балансе савецкага мастацкага слова.

Нагадаем словы выдатнага грамадскага дзеяча Літвы Антанаса Спечкуса, які пісаў у артыкуле ў «Літаратурнай газете»: «Толькі ведаючы, як у самыя змрочныя гады рэакцыі Камуністычная партыя Літвы настойліва і паслядоўна праводзіла ідэі пралетарскага інтэрнацыяналізму, выходзіла ў народзе пачуццё любові да Савецкага Саюза, веру ў дапамогу вялікага рускага народа, імкнулася прыцягнуць на бок мас, якія змагаюцца, творчую інтэлігенцыю, — толькі ведаючы і памятаючы (падкрэслена

енных гадоў, якое загінула на першых калгасных межах, іх дзяцей, лабудаваных Новыя Акмяне, Электрэнэй і Іонаўскі «Азот», мы бачым увесь працавіты літоўскі народ, што разам з іншымі савецкімі братамі будзе камуністам».

Шлях развіцця літоўскай савецкай літаратуры не быў простым. Нягледзячы на тое, што і да вайны былі створаны значныя кнігі, тагачасная наша літаратура амаль зусім (акрамя, бадай, рамана «Зямля-карміцелька» Пятраса Цвіркі, які выйшаў на рускай мове ў 1937 годзе ў Маскве, ды яшчэ адной-дзвюх кніг) не была вядома далей Клайпеды і Зарасая. Моўны

Альфонсас БЯЛЯЎСКАС

ЛІТАРАТУРА

мною — А. Б.) усё гэта, можна зразумець тую феноменальную з'яву, калі маладая літоўская савецкая літаратура за гістарычна кароткі тэрмін стала раўнацэннай часткай шматнацыянальнай савецкай літаратуры».

Літоўскія пісьменнікі заўсёды памяць гэта: без перамогі, атрыманай пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі нашым народам учора, не было б і нашых дасягненняў сёння. Без Савецкай улады не было б і цудоўнай савецкай літаратуры. Азіраючыся назад, мы бачым узняўшыся на барацьбу і свабоду і потым таленавіта апісаных В. Мікалайцісам - Пуцінасам лаўстанцаў 1863 года, і Каваля Ю. Яноніса, і Гаруціса П. Цвіркі, і рэвалюцыйна-раўнакмуністаў А. Гудайціса-Гузавічуса. У нашай памяці неўміручыя подзвігі герояў Вялікай Айчыннай вайны А. Чапоніса, М. Мельнікайтэ, справы слаўнага пакалення партыйна-савецкага і камсамольскага актыву паслява-

бар'ер быў такім відавочным і меў такі сумны для малай нацыі вынік, што аб гэтым цяжка нават успамянаць.

Толькі дзякуючы рускай мове творы літоўскай літаратуры цяпер вядомы не толькі стомільённаму рускаму народу, але і ўсім савецкім народам, якія праз рускую мову падтрымліваюць сувязі і сярбруюць паміж сабой.

Многія імёны хочацца сёння прыгадаць... П. Цвірка, А. Веньюліс, А. Гудайціс-Гузавічус, Ю. Балтушыс, Е. Сіманайціс, І. Авіжус, М. Слуцкіс — глыбей і, відавочна, больш паспяхова, чым іншыя нашы празаікі, пранікалі ў чалавечую душу і нашы грамадскія ўзаемаадносіны: натуральна, што і сёння мы ў першую чаргу гаворым аб іх; наша паэзія ў ранейшы перыяд абаніралася, гадоўным чынам, на вопыт Саламея Нерыса, Людаса Гіры, Тэафіліса Цільвіціса, Эдуардаса Межэлайціса, Юсцінаса Марцінкіявічуса, Альгімантаса Балтакіса.

Цяпер наша літаратура на новым уздыме.

ЧАКАЕМ!

Напярэдадні прыезду літоўскіх сяброў у нашу рэспубліку карэспандэнт «Літаратуры і мастацтва» звярнуўся да члена аргкамітэта па падрыхтоўцы і правядзенню Дзён культуры Савецкай Літвы ў Беларускай ССР, адназначна сакратара праўлення СП БССР А. П. Кулакоўскага з просьбай расказаць аб літаратурных сувязях беларускіх і літоўскіх пісьменнікаў. Вось што ён паведаміў.

— Як вядома, культурныя і літаратурныя сувязі нашых дзвюх рэспублік-суседак даўня. І калі мы гаворым аб дружбе літаратур, мы непазбежна вяртаемся ў думках да вытокаў гэтай дружбы, да падзей недалёкай гісторыі: прыгадваем Вялікі Кастрычнік, які аб'яднаў нашы народы, знамянальны 1940 год, які даў магчымасць літоўскаму народу ў адзінай сямі народна-дзяржаўнай дзяржаве СССР выйсці на шырокі шлях нацыянальнага развіцця, шлях нябачанага па тэмпах росту эканомікі і культуры; у нашай памяці паўстаюць і мужная сумесная барацьба супраць гітлераўскіх захопнікаў, і гераічная праца літоўскіх братоў у пасляваенныя, мірныя дні ў ім'я росквіту нашай сацыялістычнай Айчыны.

З пачаткам глыбокай павялічэння мы прыгадваем таксама кантакты беларускіх і літоўскіх пісьменнікаў яшчэ ў дарэвалюцыйныя часы. Вядо-

ма, напрыклад, якая блізкая і цесная дружба была ў Янкі Купалы з літоўскімі пісьменнікамі, мастакамі, дзеячамі культуры, у прыватнасці, з Людасам Гірам.

Працягваючы гэтыя выдатныя традыцыі дружбы, беларускія пісьменнікі, што пэўны час жылі ў Вільнюсе ў гады акупацыі горада панскай Польшчай, — Максім Танк, Піліп Пестрак, Валянцін Таўлай, Міхась Машара — падтрымлівалі трывалы творчыя сувязі з прагрэсіўнымі літоўскімі пісьменнікамі, супрацоўнічалі з імі ў барацьбе супраць палітыкі нацыянальнага і сацыяльнага прыгнёту, якая праводзілася тагачаснымі беларускімі ўладамі.

А якое шчырае і адданне пачуццё сям'і вядомага Пятра Глебку і Пятраса Цвірку! Тут, як кажуць, шырокае і ўдзячнае поле дзейнасці для кожнага даследчыка літаратуразнаўцы...

Яшчэ больш падужэла наша творчае і культурнае супрацоўніцтва ў пасляваенны перыяд. І старэйшыя беларускія пісьменнікі, такія, як Міхась Лынькоў, Пятрусь Броўка, і пісьменнікі сярэдняга пакалення — Іван Шамякін, Іван Мележ, Янка Брыль, Андрэй Макаёнак, — ды і многія маладзейшыя, пастаянна сустракаюцца з літоўскімі калегамі — Э. Межэлайцісам, А. Бяляўскасам, А. Жукаўскасам, М. Слуцкісам, Э. Матузавічусам, М. Марцінкявічусам, А. Поцюсам і іншымі, абмяркоўваюць з імі надзённыя літаратурныя праблемы, абменьваюцца творчым вопытам.

Яскравае падвядзенне пэўнага этапу супрацоўніцтва — тыя творы літоўскіх аўтараў, якія выдаюцца ў нашых дзяржаўных выдавецтвах. За апошнія гады на беларускай мове з'явіліся кнігі Э. Межэлайціса, Ю. Балтушыса, А. Венцловы, К. Дanelайціса, Э. Матузавічуса, С. Нерыса, М. Слуцкіса, калектыўнага зборнікі твораў літоўскіх празаікаў і паэтаў. Вось-вось з'явіцца ў нас на кніжных паліцах і зборнік вершаў А. Жукаўскаса. Рытунца да друку Анталогія літоўскай паэзіі. А колькі

штогод друкуецца твораў сучасных літоўскіх пісьменнікаў у нашых перыядычных выданнях — часопісах «Полымя», «Маладосць», «Неман», штогдыдніку «Літаратура і мастацтва» і іншых! Гэтую ж цудоўную справу, як нам вядома, робяць і літоўскія выданні — часопісы «Пяргале», «Нямунас», газетны «Цеса», «Літаратура і мастацтва» і іншыя.

Дні культуры Савецкай Літвы ў Беларускай ССР — надзвычай важная і хваляючая падзея як для літоўцаў, так і для нас, беларусаў. Гэта спраўднае свята, цудоўнае праўдлівае дружбы народаў-суседзяў, адносіны паміж якімі — яскравы вынік жыццёва-творчай ленынскай нацыянальнай палітыкі. Разам з літоўскімі дзеячамі культуры, артыстамі, мастакамі, кампазітарамі да нас неўзабаве прыедзе і вялікі атрад вядомых літоўскіх пісьменнікаў: празаікі, паэты, крытыкі. У складзе гэтай прадстаўнічай дэлегацыі А. Бяляўскас, А. Балтакіс, Э. Межэлайціс, А. Малдоніс, А. Жукаўскас, В. Пальчыскайтэ, К. Амбрасас, В. Пяткявічус, Ю. Буценас, П. Бражэнас, Р. Скучайтэ, П. Кейдошус.

Д. Саўкайтэ, І. Якштас, Э. Селяленіс. Яны будуць жадаць, дарагімі гасцямі не толькі нашай ардэнаноснай сталіцы, у якой, дарэчы, адбудзецца вечар літоўскай літаратуры, але наведваюць шэраг гарадоў і вёсак рэспублікі, сустрэнуцца з рабочымі, працаўнікамі палёў, на свае вочы ўбачаць тыя велізарныя дасягненні ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі і культуры, якія мы маем у апошнія гады, у дзевятай пяцігодцы. Тым больш будзе цікава гасцям пазнаёміцца з буйнейшымі прамысловымі прадпрыемствамі і будоўлямі Беларусі, паколькі працоўныя нашых рэспублік выдатна спабарнічаюць, змагаюцца за высокую якасць, за паспяховыя вынікі ў выкананні народнагаспадарчых планаў.

Не злічыць праўдліва братняй блізкасці... У нас не толькі адны рэкі і адны песні, нас яднаюць не толькі стагоддзі і географія. У нас — і гэта самае галоўнае, самае адметнае — адзіныя мэты, адзіны ішчэлівы лёс пад мірным небам Краіны Саветаў. І таму ад усяго сэрца гаворым мы літоўскім сябрам: «Будзем рады шчыра, горача вітаць вас на нашай беларускай зямлі. Чакаем!»

Па-першае, гэта літаратура эпохі сацыялізму, якая сфарміравалася за гады савецкага жыцця літоўскай нацыі; па-другое, гэта літаратура, якая кіруецца ідэямі сацыялізму, па-трэцяе, гэта літаратура глыбока інтэрыяцыянальная, якая бачыць вытокі і перспектывы свайго развіцця ў агульнай рэвалюцыйнай барацьбе працоўных усіх нацый за гуманныя ідэалы нашай эпохі; па-чацвёртае, гэта літаратура сучасная, высокамастацкая, якая не толькі працягвае старыя традыцыі, але і настайна абнаўляецца новымі дасягненнямі ўсёй савецкай і прагрэсіўнай сусветнай літаратуры.

Мы бачым, як мяняецца

бой, — з'яўляецца для персанажу рамана як бы прызмай, адбіваючыся ў якой, нацыянальнай, сацыяльна-класавыя і асабістыя імкненні набываюць той ці іншы канкрэтны, дакладна акрэслены вобраз, так ці інакш раскрываюць чалавечую, псіхалагічную сутнасць дзеючых асоб твора. Але пытанне выбару, якое з такой пераканальнасцю пастаўлена ў рамана І. Авіжуса, хвалюе мільёны чытачоў ужо іншым, больш агульным аспектам свайго зместу. Маючы на ўвазе і гэта, і высокую мастацкую якасць рамана, мы можам зразумець тую папулярнасць, якую ён заваяваў ва ўсесаюзнага чытача.

Шырокую вядомасць набылі проза Миколаса Слуцкіса, паэзія Эдуардаса Межэлайціса, паэтычна-драматычная творчасць Юсцінаса Марцінкявічуса...

У першым выпадку мы маем справу з цудоўным веданнем чалавечай псіхалогіі, з рэалістычным адлюстраваннем нашых будняў у высокамастацкіх празаічных творах. Пасля сваіх выдатных раманаў «Лесвіца ў неба», «Адамаў яблык», «Прагнасць» гэтыя славетныя нашы празаікі выдаў кнігу «Дзявочая нядзея» (1971 г.); у якую ўвайшлі раманы «Чужыя страсці», апавесць «Адпачынак» і аповесці «Чужыя страсці», апавесць «Адпачынак», у ёй аўтар па-майстэрску карыстаецца прыёмамі псіхалагічнага аналізу, малюе прываблівы вобраз гарадской жанчыны. Гэтая апавесць адметная яшчэ тым, што ўзбагачае ўрбаністычнымі матывамі нашу прозу. Сёння проза Миколаса Слуцкіса, паказваючы быт і працу савецкіх людзей, як бы падкрэслівае новыя рытмы часу. Гэтай рысам ўласціва творам і іншых нашых празаікаў.

Моцна і страсна прагучалі словы «Чалавек» Эдуардаса Межэлайціса: «Я чалавек, я камуніст!». Яны ўразілі чытача сваёй шчырасцю і ўзнёсласцю, характэрным для светапогляду савецкага чалавекі рамантычным разуменнем свету. І сёння творчасць паэта застаецца ўсё такой жа рамантычна ўзнёслай, сцвярджаючай дабро; у ёй, як і ў новых паэмах Юсцінаса Марцінкявічуса (кніга «Шэсць паэм», 1973 г.), гу-

чыць па-сучаснаму асэнсаваная праметэева тэма. За гэты перыяд, аб якім мы гаворым, Эдуардас Межэлайціс падараваў чытачам лінчэ вершаваную кнігу лірычных разваг («Барока Антакальніса»), а таксама зборнік «Бурыштынавая птушка». Такім чынам, ён завяршыў шасцітомны цыкл паэтычнага роздуму аб чалавеку, у той жа час аб'яцваючы нам новыя сустрэчы... Кожная новая кніга вершаў Эдуардаса Межэлайціса, як і Юсцінаса Марцінкявічуса, Альгімантаса Балтакіса, Альфонсаса Малдоніса, Юозаса Мацявічуса, — гэта заўсёды з'ява, якая прыцягвае да сябе ўвагу далёка за межамі нашай рэспублікі.

Цяжка назваць тут усё, чым літоўская проза, паэзія, драматургія, крытыка ўзбагачаюць агульную скарбонку ўсесаюзнай літаратуры. У рэшце рэшт, гэта і не абавязкова. І ўсё ж варта лінчэ сказаць пра Юозаса Пажэру і Альгімантаса Бучыса.

Юозаса Пажэру ў нас не выпадкова называюць «вечным падарожнікам». Адна за адной выйшлі чатыры яго кнігі нарысаў аб нашай Поўначы, Сібіры, Забайкаллі і Камчатцы. Яны цікавыя не толькі вельмі жывым, вобразным расказам, але перш за ўсё запікаўленымі адносінамі савецкага грамадзяніна-пісьменніка да лёсу ўсіх іншых нацый. І апавесці Юозаса Пажэры «Золата» і «Жалудовы валет» прысвечаны менавіта гэтай тэме. Працягваюцца традыцыі Пятраса Цвірка, Антанаса Венцоліса, Антанаса Венцолы...

Гэтую ж работу па збліжэнню народаў і іх літаратур спецыфічнымі жанрамі крытыкі актыўна вядзе Альгімантас Бучыс.

Такія пісьменнікі, як Юозас Пажэра або Альгімантас Бучыс, а сярод паэтаў, напрыклад, Альгімантас Балтакіс, Юозас Мацявічус, Антанас Дрыльгіс прадстаўляюць сабой тып сучаснага літаратара, які ставіць на першы план агульныя нашы мэты — мэты партыі, народа, савецкага грамадства, яго літаратуры. Да ліку пісьменнікаў такога тыпа я аднёс бы большасць членаў нашай пісьменніцкай арганізацыі (а яна аб'ядноўвае сёння 160 літаратараў). Не ў апошнім шэрагу тут Вітаўтас Бубніс, цудоўны празаік, які толькі ў гэтым годзе надрукаваў два

свае буйныя празаічныя творы — раманы «Тры дні ў жніўні», што ўзнімае праблемы нашай сучаснай вёскі, і апавесць «Белы вецер», прысвечаную пытанням выхавання сённяшняга моладзі. На рубяжках сучаснасці актыўна працуюць таксама пісьменнікі Раймондас Кашаўскас, Альгердас Поцюс, Вітаўтас Пяткявічус. Мы рады таму, што савецкая рэалісцкая нагляджае мастакоў слова, якія сваім пером прымаюць актыўны ўдзел у справах дзевятай пяцігодкі.

Але мы былі б, бадай, беднымі, калі б разам з усімі намі не працавалі такія выдатныя майстры, як народныя пісьменнікі Літвы Е. Сіманайцітэ, Ю. Балтушыс, Ю. Грушыс, як А. Жукаўскас, І. Давідайтэ, В. Рэймерыс, А. Іонінас, Э. Матузавічус, В. Шымкус і іншыя.

Прыемна адзначыць і тое, што ўсё энергічнай з кожным годам літоўская літаратура папаўняецца здольнай творчай моладдзю. Маладыя аўтары даволі трывалі «заявілі» нашу апавесць (Р. Кашаўскас, І. Мачукявічус, Л. Яцкявічус, С. Шальцініс, браты Дзюргелы). Некалькі горш выглядае накуль наша маладая паэзія, хоць і тут нас радуюць асэнсаваныя і працуючыя строфы М. Марцінайціса, І. Стралкунаса і многіх іншых маладых паэтаў.

Аднак у літоўскіх пісьменнікаў ёсць і свае нявырашаныя праблемы. Так, у нашай літаратуры яшчэ недастаткова адлюстраваныя цэнтральныя сацыяльныя тыпы эпохі — прадстаўнік рабочага класа. Гэтыя абставіны выклікаюць у нас заклапочанасць. Акрамя абмеркавання праблемы ў Саюзе пісьменнікаў, мы імкнёмся, каб самі пісьменнікі часцей наведвалі прамысловыя прадпрыемствы, будоўлі, лабараторыі.

Мы вельмі цэнём сяброўскія сувязі з усімі братнямі літаратурамі, у тым ліку і з нашымі беларускімі калегамі. Мы ўпэўнены: сардэчнай дружбы і самай шырокай кантакты з літаратурамі ўсіх савецкіх народаў, пастаянны абмен мастацкімі каштоўнасцямі, шматбаковыя літаратурныя сувязі з усімі народамі, якія будуць сацыялізм, з усімі людзьмі, якія шануюць мір і творчасць, надаюць і будучы надаваць крылы нашаму літаратурнаму палёту.

ВЫДАЕ «ВАГА»

Сёлета ў літоўскім выдвецтве «Вага» («Баразна») выйдзе звыш 340 кніг мастацкай літаратуры агульным тыражом 6,5 мільёна экзэмпляраў. Гэта тэоры, што раскрываюць праблемы сённяшняга жыцця, патрыятызм савецкіх людзей на фронце і ў мірнай стваральчай працы. Зборнік выбраных аповяданняў народнага пісьменніка Савецкай Літвы Ю. Балтушыса «Акраяц хлеба» расказа пра людзей, якія прайшлі праз суворыя выпрабаванні класовай барацьбы ў пасляваенны перыяд. Чытачы атрымаюць трылогію лаўрэата рэспубліканскай прэміі Ю. Паукявіціса «Юнацтва», «Не ўзыходзіць, сонейка!» і «Тут наш дом». Ю. Пажэра парадзе чытачоў рамана «Літоўская рапсодыя» пра жыццё пэнікоў у першыя пасляваенныя гады. Тэме жыцця калгаснай вёскі прысвечаны раманы Р. Шавяліса «Асенняя атава» і зборнік навел В. Марцінкуса «Аер у прытоцы». Перавыдаюцца творы М. Слуцкіса і В. Пяткявічуса. Выйдуць з друку паэтычныя зборнікі Э. Межэлайціса, Ю. Марцінкявічуса, А. Малдоніса, М. Марцінайціса і іншых.

Значнае месца займае перакладная літаратура — руская класічная і савецкая. Гэта творы А. Пушкіна, І. Тургенева, І. Буніна, В. Шышкова, К. Паустоўскага, В. Кажэўнікава, А. Твардоўскага.

На літоўскай мове будуць выдадзены раманы лаўрэата рэспубліканскай прэміі Эстоніі А. Траата «Танец вакол паравога котла», апавесці беларускага пісьменніка В. Быкава «Сотнікаў» і «Абеліс», раманы казахскага празаіка А. Алімжанова «Страла Махамбета», кніга ўкраінскага пісьменніка Я. Гуцалы «Прадчуванне радасці» і іншыя.

твар зямлі. На нашых вачах змяняецца і чалавек. А літаратура толькі тым і значна, наколькі яна правільна і мастацкі пераканана адлюстроўвае гэтыя паўсядзённыя змены ў чалавеку, унутраную дыялектыку яго душы, яго справы і імкненні. І нашы пісьменнікі не сядзяць склаўшы рукі. Спадзяюся, што некаторыя кнігі апошняга часу (зборнік лірыкі А. Венцловы «Вячэрняя зорка», драма Ю. Марцінкявічуса «Сабор», раманы І. Авіжуса «Страчаны дом», зборнікі вершаў Э. Межэлайціса «Гарызонты» і «Барока Антакальніса») вядомы беларускаму чытачу. Гэта — творы вядкай каштоўнасці. Калі гаварыць больш канкрэтна, раманы Іонаса Авіжуса «Страчаны дом» па ўсёй сваёй ідэйна-мастацкай структуры і прынцыпах стварэння характараў — вельмі літоўскі раманы, які нарадзіўся на глебе літоўскай праблематыкі і літоўскага псіхалагічнага складу. У ім ёсць характэрная ідэйна-сюжэтная вось: крушэнне «сярэдзінай» тэорыі настаўніка Гедзімінаса. Байна, адносна да яе, а таксама сапраўдная і ўяўная рэалісцасць, якую яна нясе з са-

УНЯСПЫННЫХ пошуках уласнага шляху вась ужо некалькі год знаходзіцца адзін з папулярнейшых рэжысёраў літоўскага дакументальнага кіно Генрыкас Шаблявічус. Гэта тым больш прыемна, што ў кінапубліцыстыцы працуюць такія вядомыя майстры, як В. Старошас, Р. Верба, Л. Лазенас, Р. Шылініс, і пра кожнага можна напісаць асобна, бо іх творчасць дае багаты матэрыял для роздуму. І ўсё ж увагу менавіта засяроджваеш на Г. Шаблявічусе — самым таленавітым і рознабаковым па тэматыцы твораў. Аднастайны гэты рэжысёр толькі ў адным — ён не прымае трафарэту, шаблону, паўтору.

...Былы актёр, а затым асістэнт рэжысёра мастацкіх фільмаў, яшчэ некалькі год назад ён пачынаў самастойны творчы шлях на Літоўскім тэлебачанні. І ўжо тады сваімі першымі тэлевізійнымі стужкамі заявіў аб сабе як працуючы шэрага бытапісалніцтва.

Так, тэленарыс «Жаночыя гульні» не быў толькі традыцыйнай спартыўнай справаздачай. Рэжысёр зазіраў глыбей — раскрыў цану нялёгкай перамогі, калі чалавек у імя яе свядома адмаўляецца ад самага запаветнага, калі спартсменкі, падпарадкоўваючыся калектыву, трацяць усё ж нешта ў сваёй жаночасці, хатніх выгодах...

Гэта быў, хоць і з адценнем «суму», але аптымістычны фільм, які праслаўляе чалавечую мэтанакраванасць, лепшыя духоўныя і фізічныя якасці спартсмена.

Або ўзяць, напрыклад, другую стужку — «Алтайскі мантаж», прысвечаны «трэціму семестру» літоўскіх студэнтаў, якія ўлетку працуюць у розных кутках нашай краіны. Своеасаблівы рэпартаж адрозніваецца тым, што дае аб'ектыўнае фактаў, ідзе ад прыватнага да агульнага, да паэтычнага паказу «празаічных» падзей.

Мне асабіста, як аўтару сцэнарыя, давялося працаваць з Г. Шаблявічусам, ствараючы дакументальную стужку пра вядомага літоўскага акцёра тэатра і кіно Данатаса Банініса. У якасці назвы свайго нарысу мы ўзялі словы фізіка Мебіуса з п'есы Ф. Дзюранмата «Фізікі», якія з экранна гаворыць Д. Банініс: «Я — бедны народ...» Рэжысёр патрабаваў ад мяне асацыятыўнага мыслення, звязваючы ў адно цэлае, здавалася, раскінутыя эпізоды сцэнарыя. Імкнуўся апастылізаваць нялёгкае паўсядзённую працу артыста.

Гэта была першая работа Г. Шаблявічуса на літоўскай студыі.

За два мінулыя гады раскрыліся і новыя якасці дакументаліста — уменне карыстацца гумарам, што так цудоўна ўпрыгожвае яго фільм пра мотабістаў з раённага гарадка Скуодаса («Чорт выдумаў кола»). Ім, гумарам, асветлены і кінанарис «Нас — трынаццаць» — пра мінгадзетную сям'ю вядомага кампазітара Ю. Гайжаўскаса. У гэтых стужках рэжысёру ўдалося паказаць калектывізм сваіх герояў, іх «фанатызм» да мотабылу і музыкі.

І вась дзве апошнія работы маладога майстра — «Па-

дарожжа праз туманны сенажаці» і «Апалінарас».

...Час, які ўносіць з сабой усё састарэлае, адмыўшы. Уносіць бясплатна, нярэдна прыхапіўшы з сабой і частку нас саміх. Аднак гэтыя непазбежныя перамены гавораць і градыялектыку жыцця: на змену старому прыходзіць новае...

...Старыя вузкакалейныя цягнікі-малюткі, з любоўю праваняныя людзьмі «печкамі», «самаварамі», «кунушкамі».

...Расказы пра нашу жанчыну, якая адмовілася ехаць на старэным цягніку, сказаўшы, што хоча пад'ехаць на сапраўдным цягніку, ды вельмі спяшаецца, то лепей пойдзе пеха-тою...

...Старыя пасажыры. Яны хваляцца, што некалі з вагона на хату выскокваў у лес і, набіраўшы грыбы, даганялі цягнік, бо тая «печка» вельмі марудна рухалася...

На пачатку фільма Г. Шаблявічуса такі вузкакалейны цягнік, палюбоўчы лясных жывёлін і супраджаемы чародкамі дзяцей, ідзе па засмужаных сенажацях і вёсках. За кадрам пачынае гучаць задумлены голас

На першым плане — Г. Шаблявічус.

„Почырк“ Генрыкаса Шаблявічуса

стараго чыгуначніка: «Людзі кажуць, што і жалеза саграваецца, калі на ім сядзець тры гады. Ну, а калі сядзець трыццаць тры гады, ды яшчэ ўсё жыццё? Ты тут вырас з маленства, вярхом на буферы ездзіў на пагулянку, а ўсё ж і ты стаў старым. Час заўсёды блыжыць сам па сабе, яго не спыніш...»

Такая канцэпцыя не толькі стараго брыгадзіра, але і аўтара фільма — простая, ясная, разам з тым змястоўная. Не глядзі на «жалеза», прывірай зробленае «чалавечам». Хацелася б адзначыць і плённую, сапраўды вобразную мастацкую работу апэратара К. Магузіявічуса, які цудоўна зняў рэпартаж пра сённяшніх вузкакалейнічых каў. Яны добра ведаюць адзін аднаго, спадарожнічаюць разам з хатняй ігушкай і кролікамі, з трубамі і гармонікамі едучы то на вяселле, то на пахаванне. Камера «разглядае» іх, нават з заміланнем «сочыць» за тварамі. Сюды падмешана трохі мінорнае пачуццё, бо ўсё змяняецца, і таму натуральны сум: вось плывуць, маўляў, міма гады, нібы ты маленькія цягнікі-працаўнікі... Добрым, цёплым позіркам праводзіць стары чыгуначнік сваіх пасажыраў, сустракае сяброў і разважае пра будучае. І моцныя «рукі» экскаватараў ужо зрываюць з чыгуначнага насыпу смешныя для нашых дзён шпалы вузкакалейкі (у кадры выглядаюць яны нават «наіўнымі»), а на іх месца кладуць сучасныя рэйкі.

І гаворыць мудры стары чыгуначнік: «Абяцаюць хутка пракласці шырокую ка-

ляю. Тады і падарожнікаў будзе многа. Мабыць, і веселей стане. Услыж свой час. Магчыма, не даведзецца ўжо на «шырокай» працаваць...»

І тут эпіка пераплітаецца з лірыкай адлюстраваных на экране змен у жыцці. Пасля ўдалых і дакладных замалёвак-мікранаваў з быту сённяшняй вузкакалейкі — на экран прарываецца матыў магутных лакаматываў, вялізных цягнікоў. Прарываецца са скрогатам металу, бразгатам буфераў, ветрам далёкіх вандраванняў, як жалезная конніца...

Вялікая заслуга рэжысёра ў гэтай кароткай стужцы — уменне гаварыць пра значнае, маштабнае простымі мастацкімі сродкамі. Нам дорага і тое, што ў нарэчце для леталісу і памяці нашых дзяцей, нашых нашчадкаў захавана яшчэ адна частачка жыцця і працы бацькоў і дзедаў і паказана яна ў непарыўнай сувязі з жывым, цікавым чалавекам.

Хто з нас не памятае цудоўных твораў С. Міхалюка пра міліцыянера дзядзьку Сцёлу — пільнага і добрага гаспадара вуліцы! Падзвараю, што менавіта яны падказалі кінематографісту блізкай пазнаёмца з Апалінарасам Якавічусам — міліцыянерам на Курскай касе.

Зразумела і жаданне аўтара знайсці свайму нарысу менавіта прыкметнага, «фотагенчнага» героя, да таго жшчэ «аб'ёмнага».

Фільм пачынаецца гарэзлівымі цтрамі, што імгненна лісты з картатэкі крымінальнага вышуку. На іх і аўтары стужкі паказаны ў анфас і ў профіль. Далей ідуць «таямнічыя» кадры — уначы адзінокі дзядзька — таўсцджк сядзіць за сталом і заражае

сваю «пушку». І толькі пазней мы даведваемся, што асабістай зброяй наш бра-вурны Апалінарас і не карыстаецца — у яго і без гэтага хапае больш простых будзённых спраў, як і калегу яго па кіно — «вясковаму дэтэкты-ву» Аніскіну.

У паўсядзёнай дзейнасці сержанта раскрываецца характар дабрадушнага, упартага, але вернага свайму абавязку чалавека. Яго «Хроніка некалькіх дзён» — гэта бясконца чарада розных турбот і падзей, без умяшання ў якія немагчымы парадак у довераным Апалінарасу ўчастку. Эздзіўляюцца, што з выгляду няўклудны чалавек усюды паспявае. Робіць усё спакойна, без мітусні, як і належыць прадстаўніку органаў аховы грамадскага парадку. Мы бачым, як ён, Апалінарас, не прапускае вадзіцеля (у яго няма пропуску) на Курскую касу — літоўскі запаленнік; потым затрымлівае браканьераў; памагае бацькам знайсці малаго...

У нас, у Літве, некаторыя крытыкі папракаюць Г. Шаблявічуса ў «зачыстасці, у празмернай «рэжысёрскіх» эпізодах фільма. Напрыклад, яны бачаць гэта ў эпізодзе, у якім «таўсцджк Апалінарас» і не танчышы за яго ляснічы сядзюць у маленькім «Заражэце» — і... машына ам прыціскаецца да зямлі.

Па-мойму, гэты падкрэслена «наіўны» выдумкі рэжысёра не маюць нічога агульнага з ігравым кінематографам. Творчы пошук, у выніку якога падобныя і паказаны самыя характэрныя будзёжныя справы героя, якія выклікаюць шырую ўсмішку, абуджаюць сімпатыю да таго, аб кім ідзе ў дакументальным фільме размова. А калі гаворыць увагуле, то мы з'яўляемся сведкамі нараджэння яшчэ аднаго кінапартрата нашага сучасніка.

Магчыма, хто-небудзь з таленавітага і немалалікага атрада літоўскага кінадакументалістаў створыць стужку пра больш гераічныя справы і ўчынкі людзей у «шэрых» шпінлях. У гэтым жа фільме проста аддадзена даніна паварі штодзённай працы ўчастковага інспектара, які заўсёды знаходзіцца на сваім бальным пасту. Аб папулярнасці рэжысёра дакументальнага кіно Г. Шаблявічуса, дарэчы, сведчыць і тое, што яму прысуджана адна з прэмій Міністэрства ўнутраных спраў Літоўскай ССР. Так кожны год адзначаюцца лепшыя работы дакументалістаў, прысвечаныя міліцыі.

«Адлюстраванне... Што? Раскрыць... На якой глыбіні і шырыні? Данрануцца. Прайсці некалькі крокаў па гэтай зямлі. Гэты толькі абавязкова зрабіць гэтыя крокі самастойна», — такі запіс ёсць у індэксе апублікаваных дзёнікаў славутага савецкага рэжысёра Р. Козінцава. На маю думку, Г. Шаблявічус з тых, хто імнецца да самастойнасці ў мастацтве, разумеючы, што самастойнасць — гэта не моднае арыгіналічнае, а асэнсаванне чалавечым жыццём. У дадзеным выпадку чалавечым, які «ўзброены» кінакамерай, мысліць «мантанна», умее на дакументальным матэрыяле рабіць мастацкія адкрыцці. Хай сабе часам сціпля, але адкрыцці...

Хацелася б расказаць беларускім сябрам і пра другіх майстроў літоўскага дакументальнага кіно. На жаль, у адным артыкуле зрабіць гэта немагчыма. Спадзяюся, што як добрыя суседзі мы яшчэ не аднойчы сустрэнемся з героямі фільмаў Г. Шаблявічуса і на літоўскім, і на беларускіх экранях.

Эўстахіюс АУКШЦІКАЛЬНІС.

ДЛЯ ДАРОСЛЫХ І ДЗЯЦЕЙ

Пра драматычны тэатр у горадзе Панявёжысе (галоўны рэжысёр — народны артыст ССР Ю. Мільцініс) ведаюць тысячы і тысячы прыхільнікаў сцэнічнага мастацтва і аматараў кіно. Але ёсць у гэтага прафесійнага калектыву і «канкурэнт» — у горадзе вядзе плённую творчую дзейнасць лялечны тэатр. Яго артыстамі з'яўляюцца рабочыя і служачыя горада, школьнікі. У рэпертуары лялечнікаў творы літоўскія пісьменнікаў, апрацоўні фальклорных казак і паданняў, сатырычныя і парадыйныя спектаклі. На адным — самадзейныя артысты Панявёжскага лялечнага тэатра рыхтуюцца да пачатку чарговага спектакля. Фота А. БАРЫСАСА.

ПЕРАМОЖЦЫ НАЗВАНЫ

Калегія Міністэрства культуры СССР і Прэзідыум ЦК прафсаюза работнікаў культуры разгледзелі вынікі работы тэатральна-канцэртных устаноў краіны і выканання імі сацыялістычных абавязанняў за другое паўгоддзе 1973 года. Прынята пастанова прысудзіць лепшым калектывам пераходныя чырвоныя сцягі і грашовыя прэміі з уручэннем граматаў.

Беларуская дзяржаўная ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармонія атрымала пераходны Чырвоны сцяг Міністэрства культуры СССР і ЦК прафсаюза работнікаў культуры і першую грашовую прэмію. Другой прэміяй з уручэннем Ганаровай граматы адзначаны Беларуска дзяржаўны ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы.

ГЭТУЮ МУЗЫКУ нельга слухаць без хвалювання. Яна абуджае змястоўныя, эмацыянальныя асацыяцыі і роздум аб сённяшнім жыцці людзей планеты.

«Не кранайце блакітны глобус» — араторыя вядомага літоўскага кампазітара, народнага артыста рэспублікі, прафесара Эдуардаса Бальсіса. Аўтар папулярнага балета «Эгле — каралева вужоў», буйных сімфанічных твораў, педагог, актыўны грамадскі дзеяч, ён з'яўляецца адным з самых папулярных кампазітараў краіны. Дарэчы, ён не абмяжоўвае сябе так званай «сур'эзнай» музыкай — аматар эстрады ведае арыгінальныя песні і танцы Э. Бальсіса; на святах песні шматтысячныя калектывы мастацкай самадзейнасці выконваюць яго творы; яму належыць музыка да чатырнаццаці кінафільмаў і афармленне тэатральных спектакляў.

Эдуардас Бальсіс працуе ў разнастайных жанрах. Ад рамантычнай народнай казкі да драматычных калізій нашага часу — такі дыяпазон яго творчых інтарэсаў. Музыкальная мова, якой ён карыстаецца, выразная і гнуткая, багатая па дыяпазоне і стылістычных асаблівасцях. Гэтая мова сваімі каранямі звязана з літоўскай народнай песняй творчасцю.

«Не кранайце блакітны глобус»... Напісаная пяць гадоў назад, манументальная араторыя Эдуардаса Бальсіса ўжо мае сваю творчую гісторыю: яна звярнула на сябе ўвагу слухачоў на радзіме кампазітара, яе выконвалі ў Польскай Народнай Рэспубліцы, на міжнародным форуме музыкантаў у Маскве, у Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспубліцы і ў ГДР.

Араторыя напісаная на паэтычны тэкст Вялеты Пальчынскайтэ. Вершы маюць пераважна сімвалічнае гучанне. Расказваюць лям пра трагічны падзеі першых дзён Вялікай Айчыннай вайны. Музыка і тэкст перадаюць трагічны эпізод таго дня, калі гітлераўскія бамбардзіроўшчыні зрабілі налёт на піянерскі лагер у курортным горадзе Паланга. Кампазітар нібы падхоплівае словы паэтэсы аб тым, што дзеці, ад імя якіх гучыць маналог, не вернуцца дадому, бо яны зрабіліся цяпер пячынкамі ўзбярэжных дзюнаў, дзе зусім нядаўна яны збіралі бурштыны... «Дык ведай: гэта было ў Паланзе, на беразе Бурштыннага мора...».

Араторыя складаецца з чатырох частак. Пралог яе прадстаўляе дзейных асоб. Гэта — Настаўнік, трывожны голас якога заклікае людзей не даць узляцець у нябёсы,

бамбавозам; дзіцячы хор, які перадае надзею і трывогі зусім юных жыхароў планеты; Малы — бесклапотны хлопчык, чыя песенька «Розных спраў на працягу дзяц так многа ў мяне», нібы абрамяляе ўсю араторыю і набывае таксама сімвалічны змест.

У першай частцы наша фантазія, выходзячы з атрыманых нам музычных уражанняў, малюе светлы дзень верасня. Званок кліча малых

ГОЛАС СУЧАСНІКА

на першы ўрок у школу. Песенька Малога абуджае ў Настаўніка ўспамін пра сына, які загінуў у крэматорыі. Яму здаецца, што ён чуе пахавальны марш... Водгулле калыханкі... Народны мату матчынай песні... А ў другой частцы ўжо зима. Калікулы. На фоне дзіцячых гульні ўзнікаюць асацыяцыі, звязаныя з эпізодамі мінулай вайны. Побач з празрыстымі звяночкамі дзіцячых галасоў кантрастна гучыць трагічны ўспамін пра чалавечую бяду.

Можна воль так пераказаваць, грунтоўчыся на асаблівых уражаннях, усю араторыю. Але кожны слухач уносіць у агульную панараму музычных вобразаў і настрояў нешта асабістае, суб'ектыўнае. Гэта адбываецца пад уплывам паэтычных вершаў В. Пальчынскайтэ. Музыка і слова нібы рэфрэн паўтараюць: «Калі ўзімецца сонца над светам, не дайце... не дайце... не дайце ўзляцець у нябёсы бамбавозам!».

Сённяшняе і мінулае пераплятаюцца. Жыццё і смерць, святло і змрок у музыцы раскрываюцца як інтанацыйныя, гарманічныя і каларыстычныя кантрасты. Кампазітар умела карыстаецца лаканіч-

нымі дэталямі, тонкімі нюансамі, каб перадаць амаль няўлоўныя пераходы думкі, змены эмацыянальнага настроя. Нечаканая рытмічная фігура, арыгінальны інтанацыйны зварот — і ў музычнай тканіне з'яўляюцца новыя плыні, у якіх, нібы водсвет сонца або полымя, трымціць рэха толькі што пачутай нам фразы Настаўніка або Малога.

Лейматывы ў араторыі — гэта вакальная партыя Настаўніка і мелодыя народнай літоўскай песні «Ой узыходзіць, узнімаецца вячэрняя зорка». Дарэчы, Э. Бальсіс не ўпершыню чэрпае мелодыйнае багацце ў гэтай песні. У Другім канцэрце для скрыпкі і аркестра яна праходзіць адной з тэм, у араторыі ж — у кожнай частцы набывае свасабытны характар і фактурны адметныя рысы. Праз гэтую песню Э. Бальсіс перадае сваё абагульненае разуменне характара і сілы народнага духу.

Ёсць у гэтым творы і стылізаваныя моманты. Скажам, у «Паходнай песні» арыгінальна трансфармуецца маршавая рытміка; у «Карнавальнай ёлачцы» — вальсавыя карункі. Самым моцным кантрастам ім супрацьпастаўлена, на нашу думку, «Маска разбуранага горада», дзе кампазітар «даручае» дадакафоні стварыць эфект жудаснай трагедыі.

Заўважым, што склад аркестра, які выконвае араторыю «Не кранайце блакітны глобус», не зусім звычайны. Інструментальную групу складаюць два фартэпіяны, кантрабас і дваццаць два ўдарных інструменты.

Хочацца спастацца на словы лаўрэата Ленінскай прэміі Дэмтрыя Кабалеўскага, які пасля выканання араторыі ў Маскве сказаў:

— Гэты яркі трагедыі твор сваёй глыбінёй думкі, унутраным напружаннем і сілай пачуццяў пакідае незабыўны ўражанні. Калі слухаш араторыю, не можаш не хваліццаца. Сёння ўвечары араторыя і яе выканаўцы ўзрушылі вельмі кампетэнтную аўдыторыю... Я шчаслівы, што ў прысутнасці дзясятоў музыкі, якія займаюцца музычным выхаваннем дзяцей і юнацтва, прагучаў такі гуманістычны і па-філасофску змястоўны твор.

...Літоўскі слухач часта звяртаецца ў думках да тых асацыятыўных думак і пачуццяў, якія былі прадэманстраваны яму араторыяй Эдуардаса Бальсіса. Мы ганарымся, што гэты твор, прасякнуты выразнымі нацыянальнымі мелодыямі і фарбамі, заваяваў увагу і прызнанне шырокага слухача.

Она НАРБУТЭНЕ.

НА ФЕСТИВАЛЬНЫХ АРБИТАХ

У кінаатэтрах і клубах нашай рэспублікі пачынаецца агляд творчых дасягненняў літоўскіх кінамагарафістаў, якія маюць на сваім рахунку значныя па ідэа-мастацкіх якасцях экранныя творы. Беларускія глядачы будуць вітаць вядомых рэжысёраў, апэратараў, артыстаў. Сярод іх — Вітаўтас Жалаквічус, Раймондас Вабаласа, Рэгімантас Адамайціса, Марыёнаса Гедрыса, Антанаса Шурну, Юозаса Будрайціса, Эўгенію Плекітэ, Іонаса Грыцуса і іншых аўтараў і выканаўцаў, імяны якіх знаёмы нам па многіх фільмах.

Афішы беларускіх гарадоў і вёсак называюць такія мастацкія кінастужкі, як «Ніхто не хацеў паміраць», «Раны зямлі нашай», «Маленькая споведзь», «Геркус Мантас», «Прыгажуня», «Гэтае салодкае слова — свабода».

Сярод рэпертуарных павінак — кінаповесць «Паўночнік» (рэжысёр Арунас Жабрунас, сцэнарыст Юры Якаўлеў). Гэта гісторыя хлопчыка Домаса, які вучыцца ў другім класе і, на пер-

шы погляд, нічым не вылучаецца з асяроддзя сваіх ровеснікаў. Толькі выглядае пахлаўвым, ды яшчэ фантазірам. Смелыя ўчынкі і подвигі ён робіць часцей за ўсё... у сне. І вось фільм расказвае пра станаўленне смелага характару, пра выхаванне мужнасці ў юнай душы. Галоўную ролю ў фільме выконвае школьнік Дарус Браткаўскас. Яго вы і бачыце ў цэнтры кінакадра з фільма «Паўночнік».

А на другім здымку — сцена з мастацкага фільма «Раны зямлі нашай» (рэжысёр М. Гедрыс). У ролі Ірэны артыстка Э. Плекітэ, Гудрайціса — артыст А. Шурна.

На беларускія экраны выходзяць хранікальна-дакументальныя і навукова-папулярныя стужкі і кінааспісы, створаныя літоўскімі рэжысёрамі, — «Камандарм», «Дарога», «Дубы Аблінгі», «Людзей вяртае зямля», «103 дні», «На свята», «Нас — трынаццаць» і іншыя.

Фестываль пачынаецца... Тысячы прыхільнікаў кінамастацтва вітаюць гасцей з Літвы.

А. РАМАНСКИ.

ВЫКАНАННЕ музыкі для духавых інструментаў перад самай разнастайнай аўдыторыяй — традыцыйнае для літоўскай культуры. Кампазітары пішучы арыгінальныя творы, апрацоўваюць папулярныя мелодыі. Прафесійныя і аматарскія аркестры наладжваюць канцэрты, якія часам канкуруюць з канцэртамі сімфанічнай музыкі або эстраднымі праграмамі. Вільнюс і Каўнас, Панявежыс і Клайпеда, бывае, абуджаюцца пад гукі труб і барабанаў, і натоўпы хлопчыкаў крочаць за аркестрантамі... Духавы аркестр цяпер абавязковы ўдзельнік і традыцыйнага ў Літве «Свята песні». Рэпертуар папаўняюць такія кампазітары, як Э. Бальсіс, І. Навакаўскас, В. Жылюс, Ю. Гайжаўскас, Б. Гарбульскіс і маладыя аўтары.

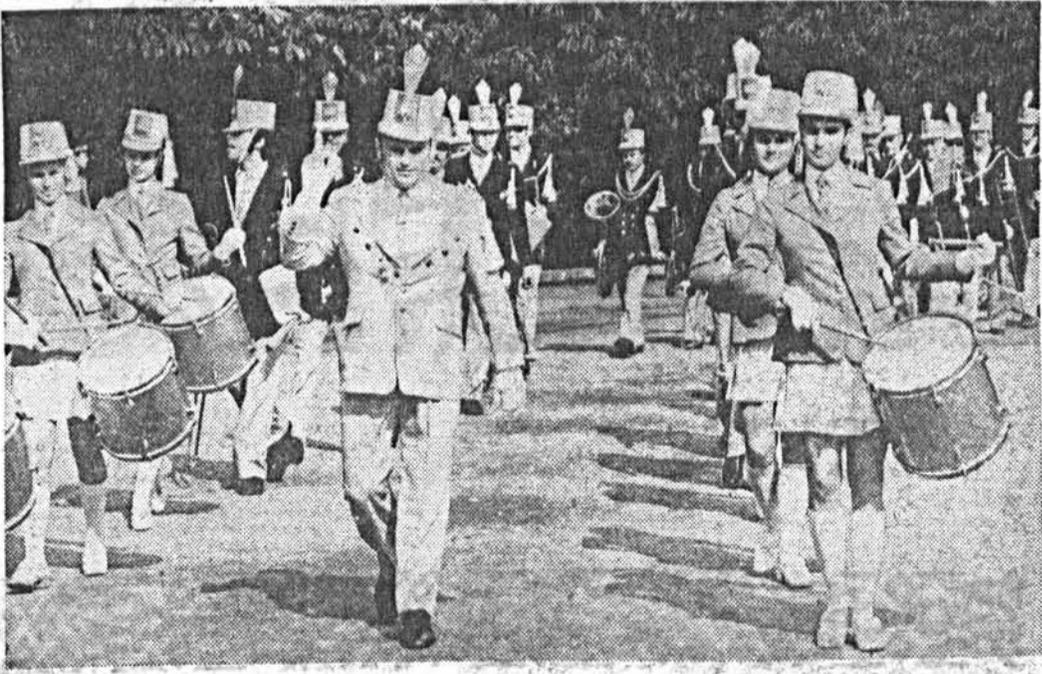
Семнаццаць гадоў плённа працуе Вільнюскі духавы аркестр, створаны знаўцам гэтага жанру В. Жылюсам (цяпер калектыву ўзначальвае заслужаны артыст Літоўскай ССР Ромас Бальчунас). У маі 1971 года яму прысвоена назва Дзяржаўны духавы аркестр Літоўскай ССР «Трымітас». Рапсодыі і сюіты, танцавальныя мелодыі і маршы, аркестравыя мініяцюры і аранжыроўкі народных песень — такі творчы дыяпазон гэтага калектыву. Адбыўся і аўтарскі канцэрт, праграма якога была складзена цалкам з твораў Б. Гарбульскіса, — з ім аркестр пачынаў ва ўсіх раёнах рэспублікі. Разам з калектывам выступаюць і салісты, асабліва папулярнай з'яўляецца лаўрэат конкурсу выканаўцаў літоўскай савецкай эстраднай песні «Вежы Вільнюса» спявачка Она Валюкявічутэ.

«Трымітас» неаднаразова прадстаўляў музычнае мастацтва роднага краю на ўсесаюзных аглядах, гастралюваў за мяжой, выступаў на Сусветным фестывалі моладзі і студэнтаў у Сафіі.

Трэба спадзявацца, што і сустрэча з беларускімі аматарамі духавой музыкі прынясе ўзаемную радасць артыстам і публіцы.

Людас ШАЛЦЯНІС,
Фота Т. ЖЭВРАЎСКАСА.

СПЯВАЮЦЬ ТРУБЫ

Выступае «Трымітас».

1. Ужжурніс. Кавалі міру.

ДЛЯ РЭСПУБЛІКАН-СКАП выстаўкі, якая праходзіць у Вільнюсе пад дэвізам «Слава працы» рыхтаваліся доўга. Спачатку агляд твораў самадзейных мастакоў праходзіў у раёнах, зонах, абласцях. Там былі вылучаны самыя лепшыя работы для экспазіцыі ў Вільнюсім палацы выставак. 160 мастакоў аспянуюць свае творы і амаль ва ўсіх іх услаўліецца самая высякародная тэма — тэма працы. Яна апяваецца творча, самабытна.

Як ніколі раней, на гэтай выстаўцы шырока прадстаўлены творы жывапісу — яны займаюць самую вялікую залу палаца. Адчуваецца, што на гэты раз арганізатары выстаўкі імкнуліся паказаць нам усё, што ствараецца ў рэспубліцы за межамі прафесійнай творчасці, людзьмі розных узростаў, прафесій, якія любяць мастацтва. Побач са старэйшымі мастакамі на выстаўцы многа моладзі. Некаторыя закончылі спецыяльныя мастацкія школы, або наведваюць гурты жывапісу ў палацах Каўнаса або Вільнюса. Для маладых мастакоў кожны ўдзел у выстаўцы такога маштабу — гэта яшчэ адзін крок па шляху да прафесійнага мастацтва.

Прыемна, што самадзейныя мастакі падыхлі да тэмы не схематычна, далі волю фантазіі і знаходлівасці. Не так ужо многа тут карцін, якія адлюстроўваюць сам працэс працы — часцей за ўсё паказваецца вынік яе.

Цеплыя прасякнуты пейзажы А. Піварунаса, на якіх так адчувальны сляды дзейнасці чалавека. У найцікавейшы свет фантазіі ўводзяць нас кампазіцыі Я. Ленцінай «Дрэву патрэбна сонца», «Дрэву патрэбна вада», «Дрэву патрэбна зямля». Глыбокім сэнсам напоўнена пастэль Б. Шарненя і Е. Андруленя «Хлеб», вясковая ідылія і спакоем —

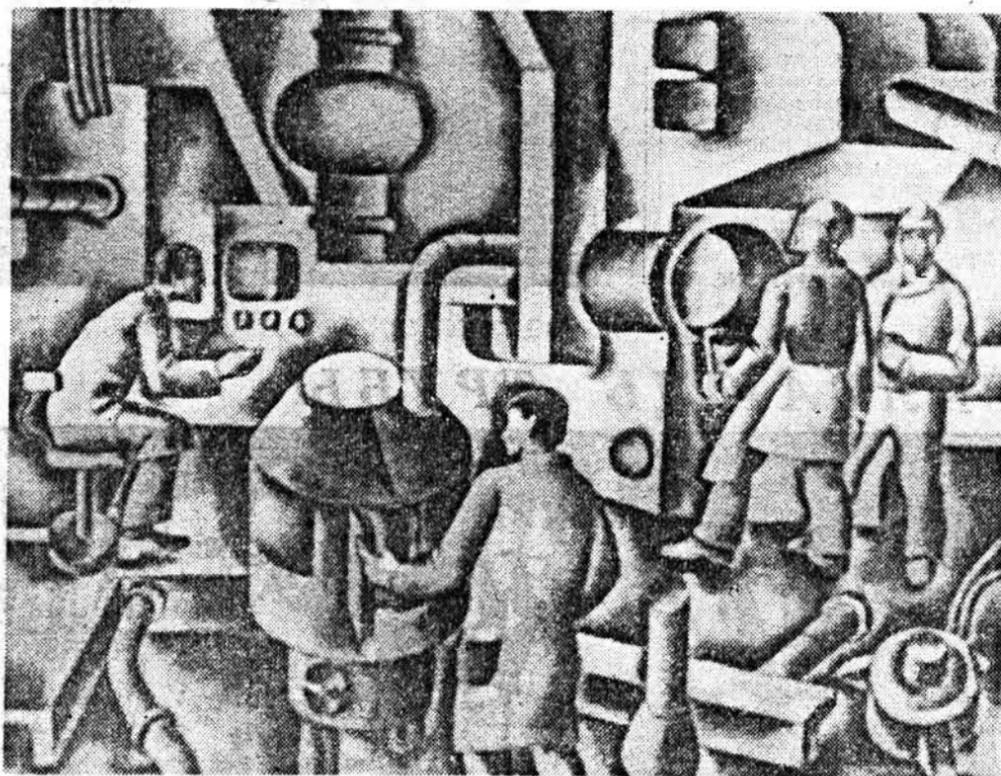
«Пастушок» С. Саткунаса... У карцінах з'явіліся вобразы новага жыцця і новых людзей — гэтыя матывы вельмі выразныя як у работах мастакоў старэйшага пакалення, так і ў маладых жывапісцаў.

Рэха мінулага, узоры стараго і сучаснага быту — адна з тэм, якія цікавяць мастакоў. У гэтым плане прыкметна карціна С. Саткунаса «Раней і цяпер». Шырокая асфальтаваная дарога падзяляе два светы: у адным хатка пад саламянай страхой і стомлены араты, у другім — трактар і панарама сучаснай вёскі...

Многія творы А. Друнгіліса і В. Завацкіса нібы пераступаюць цераз мяжу часу — у іх і цяжкая праца жніўня, і горкая доля вясновага пастушка, і жаклівасць набору ў рэкруты. Калі ў В. Завацкіса карціны мінулага пададзены абагульняюча, напісаны шырокімі мазкамі, лакалічнымі, то ў А. Друнгіліса педантычна ўзнаўляюцца ўсе гістарычныя і этнаграфічныя падрабязнасці таго часу, абдуманая кожная дэталі, кожная змена настрою. Сувязь з сённяшнім днём падкрэсліваецца ўпісаным у карціну тэкстам — такі прыём характэрны для старажытнага народнага мастацтва. У творах, прысвечаных мінуламу, выступаюць цэлыя былыя сацыяльныя канфлікты. Але галоўная рыса гэтай выстаўкі — гармонія чалавека і працы, асобы і асяроддзя.

Гэта гармонія і стварае незвычайны настрой, своеасаблівую атмасферу выстаўкі. І больш за ўсё гэта адчуваецца на палотнах Я. Налівайненя, М. Бічуніна, М. Козміны. Гэта цудоўна, што ў экспазіцыі знайшлося месца і для твораў Я. Налівайненя. Усё жыццё гэта мастацка, нікому невядомая, нікім не заўважаная, стварала работы, у калары-

ПРА ЧАЛАВЕКА

В. Несцэпрэнка. На заводзе.

Л. Тарабілда. Пуоджункеміс.

О. Норвилена. Грыбница.

М. Пашкевич. Копка бульбы.

це, у тэмах якіх адлюстроўвала сваю мару аб усеагульнай радасці. Шкада, што ацэнка і прызнанне яе творчасці прыйшлі так позна... Здзіўляючы, узнісшы свет яе карцін. Светлыя, адкрыта-святочныя твары нібы зліваюцца з кветкамі вішань, на работу людзі едуць з натхненнем.

М. Бічуненэ і Я. Налівайненэ аб'ядноўвае нейкая асаблівая чысціня колеру, хаця ў першай ён больш густы, казачны свет здаецца больш зямным. У творах М. Бічуненэ чалавек — частка складанага свету.

У М. Козміны колер стрыманы; прыглушаны, у яе карцінах галоўнае месца зай-

мае партрэт, які звычайна дапаўняюць адна—дзве дэталі.

А мініяцюры Л. Мяшкайцітэ—нібы россыпы жэмчугу. І ў гэтых пейзажах паказана праца чалавека, хаця самога чалавека тут няма.

На гэтай выстаўцы, у параўнанні з мінулымі, нямала графікі.

Багаце і разнастайнасць работ і аўтараў не дазваляе гаварыць аб кожным з іх, даводзіцца абмежавацца найбольш яркімі талентамі, аб'ядзенымі ўвагай засталіся творы маладых — аб іх тагасама можна было б сказаць многа добрага. Не аднаго з іх яшчэ чакае доўгі шлях по-

шуку і працы ў фарміраванні свайго індывідуальнага стылю.

У зале скульптуры ўвагу адразу прыцягваюць аслепляльна белыя стэндзі, на іх, нібы ў нішах, размешчаны творы. На сценах развешаны дыяпазітвы мемарыяла ў Абменге.

Літоўская народная скульптура — жанр, які мае самыя глыбокія традыцыі, таму асаблівую цікавасць выклікаюць творчыя пошукі майстроў нашых дзён. Гэта экспазіцыя паказвае, што ў народнай скульптуры працягваецца пошук станоўчага героя, такога героя, які дасягнуў бы сімвалічнага гучання, у якім зліліся б рэальнасць і фантазія.

У скульптурных работах увасоблены вобразы герояў, якія нібы прыйшлі з народных песень: жнеі, рыбаці, аратыя... Але самыя цікавыя вобразы — сейбіт і каваль, якімі аўтары імкнуцца стварыць станоўчы, стваральны пачатак жыцця, падкрэсліць сілу чалавека, вечнасць яго працы. Сярод іншых работ вылучаюцца «Каваль свету» І. Ужкурніса, якія экспануюцца асобна ў зале жывапісу: тры магутныя фігуры сімвалізуюць спакой і гармонію, якую прыносяць чалавеку праца.

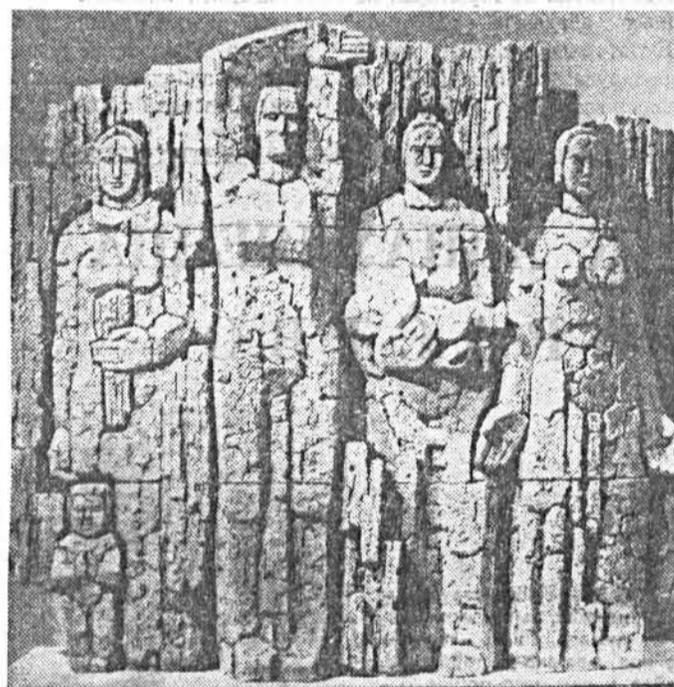
Каменную скульптуру прадстаўляе адзіная работа М. Ляўданскаса «Няхай заўжды будзе сонца!». Свайм светлым настроем і лірызмам яна напамінае палотны Я. Налівайненэ.

Старэйшы па ўзросту ў рэспубліцы мастак А. Моцкус і на гэтай выстаўцы застаецца верным улюбёнай літаратурнай тэматыцы (вобразы паэта В. Мантвілы, М. Каперніка і інш.). Імкненнем паказаць новага героя — чалавека нашых дзён — ціка-

Народны мастак ЛССР Робертас Анцініс.

Фота Ромаса РАКАЎСКЕСА.

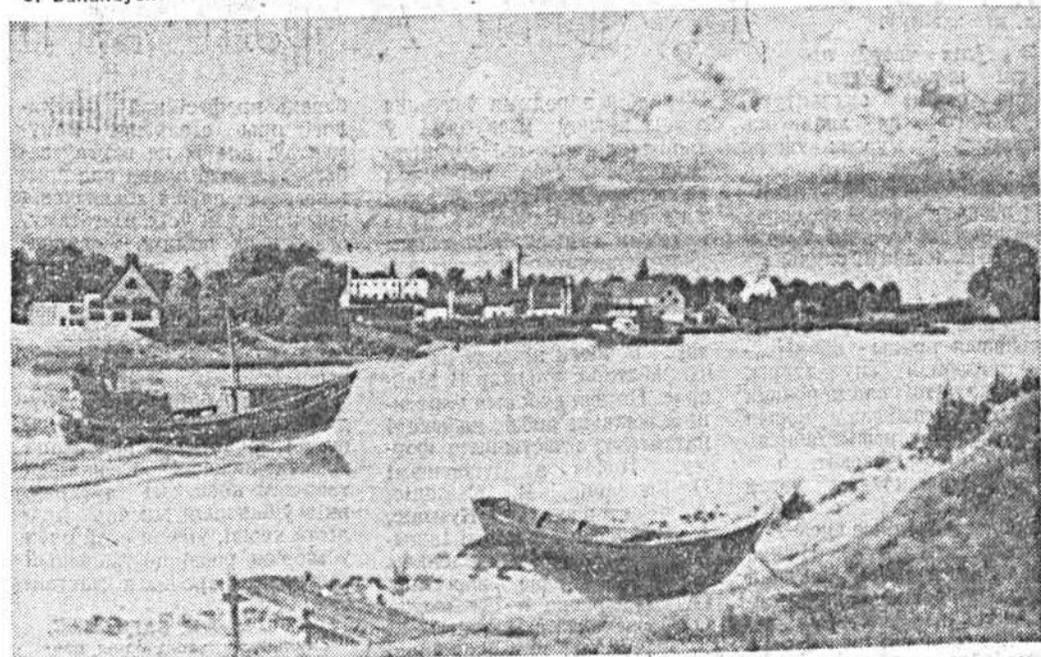

Констанцыя СТАШКЕНЭ. За Радзіму.

І ПРАЦУ

О. Бананаскэнэ. Пляцэнне.

Э. Цэратайтэс. Руснэ. Новая гаспадарка рыбаводства.

вая скульптура С. Дамаркнэ «Машыністка» — ёй уласціва рэалістычнае вырашэнне вобраза, шчырасць, лёгкая іронія.

...У творах народных мастакоў можна сустрэць і традыцыі, і вопыт пакаленняў, і глыбокае індывідуальнае светаадчуванне; народны майстар адлюстроўвае тое, што ўласціва часу, чалавеку, усім... Ён слухае голас свайго сэрца і ўвасабляе яго ў творах.

Але ПАЧУЛПАЙТЭ.

Скульптар Напалеонас Пятруліс.

Фота А. БАРЫСАСА.

ЛІТВА і Беларусь...

Трывалыя масты дружбы звязваюць нашы рэспублікі. І сёння, уключыўшыся ва ўсесаюзнае сацыялістычнае спаборніцтва работнікаў прамысловасці, будаўніцтва і транспарту, сельскай гаспадаркі за датэрміновае выкананне народнагаспадарчага плана 1974 года, працоўныя Літвы і Беларусі ўносяць свой дастойны ўклад у вялікую справу будаўніцтва камуністычнага грамадства ў нашай краіне.

Спаборнічаюць, знаёмяцца, вучацца адзін у аднаго многія прамысловыя калектывы.

Не менш важным і натуральным з'яўляецца супрацоўніцтва нашых рэспублік у галіне культуры. Нас абліжае і родніць не толькі суседства, не толькі, што і ў беларускіх, і ў літоўскіх народных песнях і легендах з адвольным захаваннем апяваюцца адны і тыя ж рэкі, што цякуць па тэрыторыі нашых абедзвюх рэспублік. Культурныя сувязі паміж беларусамі і літоўцамі маюць глыбокія гістарычныя

У ІМЯ НЕПАРУШНАГА БРАТЭРСТВА

карэнні і трывалыя традыцыі. Ды і без усялякіх там экскурсаў у далёкае мінулае можна прыгадаць шматлікія факты апошніх дзесяцігоддзяў, калі аматары музыкі Літвы з вялікай цеплынёй прымалі сваіх дарагіх гасцей — салістаў і вядомыя мастацкія калектывы Беларусі. У той жа час літоўскія выканаўцы з поспехам выступалі перад беларускай публікай. Тое ж можна сказаць і аб дружбе прадстаўнікоў братніх літаратур, выяўленчага мастацтва, тэатра і кіно.

Сёння мы даволі часта абменьваемся паказамі дасягненняў нашых нацыянальных культур. У апошняй дэкадзе сакавіка адбудуцца Дні культуры Савецкай Літвы ў Бе-

ларускай ССР, а восенню Вільнюс і многія іншыя гарады Літвы будуць прымаць літаратараў, музыкантаў, тапцораў, спевакоў, кінематографістаў і іншых дзеячаў культуры Беларусі.

Хоцяцца ўжо цяпер адзначыць два важныя моманты намечанага абмену культурнымі каштоўнасцямі: першае, як з аднаго, так і з другога боку ў гэтых пака-

зах прымуць удзел лепшыя сілы — самыя выдатныя прафесійныя і самадзейныя калектывы, самыя таленавітыя выканаўцы і, па-другое, гэтыя мерапрыемствы ахоляць самыя розныя віды мастацтва і будуць праходзіць не толькі ў сталіцах рэспублік, але і ў многіх гарадах і сёлах.

Адначасова ў розных гарадах Беларусі будуць высту-

паць прафесійныя і самадзейныя мастацкія калектывы. Са сваімі калектывамі сустрэнуцца таксама літоўскія пісьменнікі, актёры тэатра і кіно, мастакі, скульптары... Будзе паказана вялікая выстаўка літоўскага выяўленчага і дэкаратыўнага мастацтва, адбудзецца кінафестываль літоўскіх фільмаў, адкрыецца выстаўка-продаж кніг, выдадзеныя ў нашай рэспубліцы. І, безумоўна, урачыстае адкрыццё і завяршэнне Дзён суправяджаюцца вялікімі святочнымі канцэртамі, прычым, у заключным канцэрте разам з літоўскімі майстрамі мастацтва прымуць удзел гаспадары — беларускія калегі.

У заключэнне хочацца адзначыць, што літоўскія літаратары і работнікі мастацтва з вялікай адказнасцю рытуюцца да паездкі ў братнюю Беларусь, а затым, з такім жа нецярпеннем, будуць чакаць калег у Літве.

Спадзяёмся, што намечаныя шырокія мерапрыемствы паслужаць далейшаму ўмацаванню братэрскіх сувязей і будуць садейнічаць узаемаўзбагачэнню нашых сацыялістычных культур.

ТАК АДНАЎЛЯЕЦЦА ХАРАКТВО

ПРАЧЫТАЎШЫ назву гэтых нататак, чытач можа падумаць, што гаворка ідзе пра мастака-рэстаўратора. Праўда, у тым, што робіць Дала Матайтэнэ, ёсць і такі напрамак творчых шуканняў. Справа ў тым, што яна распрацоўвае касцюмы для народных і прафесійных ансамбляў.

На яе эскізах і манекенах часцей за ўсё нават знаёмы бацьчы нешта раней невядомае. Чаму? Здаецца, ёй прапануюць даць пэўны малюнак і калюшую гаму ў касцюмах таго або іншага раёна Літвы, вывучанага даследчыкамі — этнографамі. Дала Матайтэнэ не толькі свабодна інтэрпрэтуе знаёмыя ўзоры, яна паглыбляецца ў літаратурна-гістарычныя крыніцы, збірае і занатоўвае рэдкія спалучэнні ў адзенні вясковых жанчын. Але новае ў яе работах — гэта не толькі забытае мінулае. Мастачка разглядае касцюм для сцэны як сваяасаблівы твор, які арганічна ўплывае на партытуру і задуму, напрыклад, канцэртнай праграмы танцавальнага ансамбля або харавога калектыву.

Літоўскі этнаграфічны ансамбль у семдзесят першым годзе здзівіў слухачоў першанаперш арыгінальным абліччам. Яго касцюмы былі не музейнымі экспанатамі, як гэта часта здараецца, а па-сучаснаму асэнсаваным кампанентам мастацкай завершанай праграмы. Пералівы колеру і нечаканыя кантрасты фарбаў, багатыя фактурныя матэрыялы, зграбнасць і пэўная строгаць агульных канструкцый былі адзначаны крытыкай як развіццё і ўзбагачэнне нацыянальных традыцый сцэнаграфіі.

Творчую ўвагу Дала Матайтэнэ

не прыцягвае і тэатр. Дарэчы, яна і пачынала шлях у мастацтва дэкарацыямі да драмы «Маскарад» М. Лермантава, а потым афармляла ў розных калектывах рэспублікі такія спектаклі, як «Легенда аб кэханні» Н. Хікета, «Снежная каралева» Г. Х. Андэрсена, «Стракалюкас і Макалюкас» К. Кубілінскаса, «Кветка канюшыны» Б. Сруогі.

Вядомы і дэкаратыўныя кампазіцыі, аплікацыі Дала Матайтэнэ. Багатая фантазія, пластычныя і каларыстычныя адкрыцці мастачкі ў гэтай галіне творчасці грунтоўна на народна-фальклорных крыніцах і працяглым вывучэнні ёю этнаграфічнай спадчыны народа.

На здымку — касцюмы для Літоўскага этнаграфічнага ансамбля, выкананыя Далай Матайтэнэ.

Тэкст Б. ГРЫЦЮСА.
Фота УЛ. КРУКА.

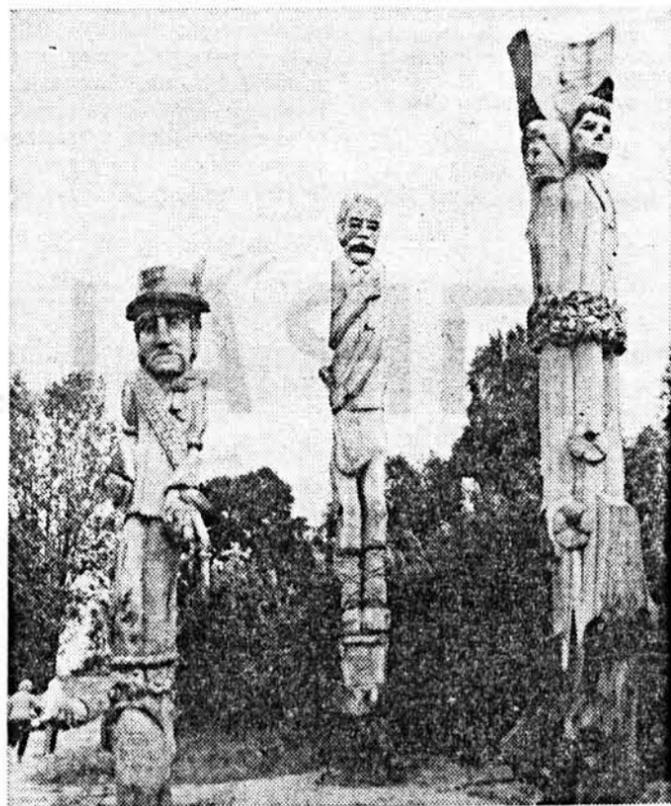
НА ЗАХАДЗЕ Літвы, у Жэмайці, непадалёку ад горада Гаргждай у калгасе «8 Сакавіка» быў узведзены ансамбль народнай скульптуры як помнік ахвярам Аблінгі. Гэты дзень у развіцці літоўскай скульптуры застаецца адметным. Нібы зноў нарадзілася ў нашых народных майстроў-рэзчыкаў традыцыя «ажыўляць» любімае намі дрэва — дуб.

Трыццаць адзін год назад, на другі дзень Вялікай Айчыннай вайны, у вёсках Аблінга і Жвагіняй, фашысцкія захопнікі пачалі масавае знічэнне савецкіх грамадзян. У гэты страшны дзень былі расстрэляны і спалены сапрак два жыхары гэтых мірных вёсак. Прыгожай была наша вёска Аблінга. Сціплыя і працалюбівыя людзі аралі зямлю, гадалі коней, спявалі песні, садзілі кветкі. Раўніцай 23 чэрвеня 1941 года, як каршун, напала на нашу вёску зграя нямецкіх фашыстаў і расстрэляла нашых мужчын і жанчын, хлопцаў і дзяўчат, маленькіх дзяцей і сівых старых. Нашы прыгожыя хаткі фашысты спалілі. «Жывыя, будзьце пільнымі!» — чытаеш на дубе, і нібы з магілы чуваць плач і перасцярога тых, хто загінуў.

З даўніх часоў літоўскі народ ганарыцца сваімі скульптурамі. Каго не хвалююць сабраныя ў музеях творы разьбы па дрэву, каго не ўзрушаюць збудаванні ў літоўскіх вёсках, часоўні на скрыжаваннях дарог, якія ўпрыгожаны маленькімі скульптурамі.

Доказам таму служаць шматлікія водгукі, рэцэнзіі і навуковыя працы аб літоўскай народнай скульптуры. Сучасная літоўская народная скульптура набыла новыя грамадзянскія рысы, абнавіла свой змест і сюжэт.

Яркім прыкладам гэтай тэндэнцыі можа служыць створаны ў Аблінзе ансамбль народных скульптур. Цяжка перадаць, з якой вялікай творчай радасцю і натхненнем народныя майстры Жэмайці працавалі над гэтым незвычайным ансамблем.

Фрагмент мемарыяла ў вёсцы Аблінга.

Дубы Аблінгі

З'ехаліся народныя ўмельцы з усіх куткоў рэспублікі ў творчы лагер, які арганізавала Грамадства народнага мастацтва Клайпедскай зоны ў калгасе «8 Сакавіка». Праз некалькі дзён вялікі вясковы двор ператварыўся ў скульптурную майстэрню. Амаль два месяцы ў калгасе паўваў творчы настрой энтузіястаў. Работай кіраваў народны майстар-скульптар В. Майорас. Нямыя дубовыя бярвенні з кожным днём набывалі натхнёную пластычную форму. Побач з мужчынамі (І. Ужкурніс, В. Савіцкіс, А. Багдонас, Р. Кумліс, І. Лукаўскас і многімі іншымі) з вялікім захаваннем працавалі і дзве жанчыны (А. Домаркенэ з Клайпеды, О. Берэснэйтэ з Палангі).

Зразумела, што ад народных майстроў нельга патра-

баваць прафесійнай метадалогіі пры стварэнні манументаў, але ж не варта забывацца, што праца над помнікам мае пэўны абавязковы прынцып для ўсіх. Пагэтам, ствараючы помнік, «народныя майстры» знаёмліліся з прынцыпамі ўзвядзення мемарыяльных ансамбляў, вывучалі багатыя традыцыі літоўскай народнай скульптуры.

...Дубы Аблінгі доўга будуць стаць пад вятрамі часу. І хочацца парадавацца грамадзянскасці і вялікім творчым поспехам аўтараў, якія ўшанавалі памяць пралітай крыві, унеслі свой плен у творчае развіццё традыцый савецкага народнага мастацтва.

К. БАГДАНАС,
скульптар, заслужаны дзеяч мастацтваў Літоўскай ССР.

І ПЕСНІ, І ТАНЦЫ

УЗНАГАРОДЫ

КІНААМАТАРАМ

У Гомельскім прафесійным гандлёва-кулінарным пучылішчы адбыўся агляд-конкурс мастацкай самадзейнасці. Усе 18 вучэбных груп паказалі цікавыя тэматычныя кампазіцыі, прысвечаныя 30-годдзю вызвалення вобласці ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Найбольш спадабалася ўсім інсцэніроўка «Лясной песні» У. Алоўнікава па словы А. Русака, якую падрыхтавалі навучэнцы групы № 4. Цікавай была кампазіцыя паводле «Рэвііема» Р. Рандзевенскага і песні аб Мамаевым кургане. Харавалы група і чытальнікі намайстэрскую выканалі гэтыя творы.

Агляд-конкурс паказаў, што ў вучылішчы ёсць многа здольнай моладзі, якая любіць мастацтва і аддае яму увесь свой вольны час. Як не прыгадаць тут музычна-літаратурную кампазіцыю паводле вядомай народнай песні «Касіў Ясь каношыну», з якой удала выступілі навучэнцы другой групы.

Горача сустрэкаліся на конкурсе аматары харэаграфічнага мастацтва.

Т. НЕСЦЕРАВА,
старшыня прафкома,
Г. КАНАНКОВА,
сакратар камітэта камсамола.

«Горад над Плісай» — так называецца кароткі каларны фільм, у якім расказваецца пра іветкаваду Жодзінскай школы-інтэрната.

Над стварэннем фільма працавалі кінааматары — супрацоўнік Беларускага навукова-даследчага інстытута жыллагадоўлі Міхась Лушчык і работнік Беларускага аўтазавода Мікалай Рубашын.

На рэспубліканскім конкурсе аматарскіх фільмаў кінастужка адзначана дыпламам трэці ступені і заахвочальнай прэміяй.

Я. ГАВАРУШКА.

**ЗАВІТАЙЦЕ,
КАЛІ ЛАСКА**

Шматлікія навінкі мастацкай і навуковай літаратуры можна ўбачыць на паліцах Церахоўскай кнігарні. Работнікі магазіна — загадчыца Р. Сівалобана, прадаўцы М. Бурмістрава і Т. Ліпнікова — нямаю робяць, каб задаволены былі чытачы на кнігу. Яны дапамаглі калісам раёна ўкамплектаваць дваццаць бібліятэчак з літаратурай аб перадавым воньце, а мясцовым кнігалюбам — асабістыя. Правадзіцца ў кнігарні і падпіска на выданні творчай беларускай пісьменніцкай. Да паслуг пакупнікоў — аддае, дзе можна набыць падарунак для свайх сяброў.

Калектыву магазіна дапамагаюць распаўсюджаць літаратуру і кнігаіоны. Лепшыя з іх — У. Цапава і М. Дамітрыяна.

А. КУРЛОВІЧ.
Добрушскі раён.

ЗАСЛУЖАНАЯ ПАШАНА

Сярод фотаздымкаў перадавых людзей Слонімішчыны на раённай Дошчы гонару ёсць здымак самадзейнага кампазітара Міхася Гарабца.

Амаль чвэрць стагоддзя ён шыра сярбе з добрай песняй, якая натхніла яго землякоў на самаадданую працу ў гонар Радзімы. Ён напісаны дзесяці песень па словы Адама Русана і іншых беларускіх, рускіх і украінскіх паэтаў. Піша кампазітар творы і на ўласныя словы. Так, дарэчы, павялілася добра вядомая песня-валс «Слонімішчэ лірычная».

Песні Міхася Гарабца «Партыю славім народ», «Выйду ў поле», «Светач камунізма», «Бярозка» вельмі папулярныя.

М. РЫЛКО.

**РАДКІ,
АБАРВАНЫЯ КУЛІЙ...**

30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў прысвечана праграма літаратурна-музычнага канцэрта «Радкі, абарваныя куліі», падрыхтаваная майстрам мастацкага слова Мікалаем Казініным, даўратам Рэспубліканскага конкурсу, прыбалетам Аляксандрам Лявончыкам і дыпламантам усеазазнага конкурсу піяністкай Шнай Цёмкінай.

У праграме канцэрта — вершы паэтаў, якія загінулі ў горах Вялікай Айчыннай вайны — Змітрака Астапенкі, Леаніда Гаўрылава, Андрэя Ушакова, Алеся Жаўрука, Міколы Сурначова, Аляксея Коршака.

Аўтар кампазіцыі — супрацоўнік Дзяржаўнай бібліятэкі імя У. І. Леніна Калетанцін Савіно, рэжысёр — заслужаны артыст БССР Мацвей Федароўскі.

І. МЫСЛІЧЫК.

НА СЦЭНЕ — КЛАСІКА

Прэ'ера спектакля па п'есе А. Астроўскага «Даходнае месца» адбылася на сцэне палаца культуры шклозавода «Нёман» Лідскага раёна. Пастаноўку падрыхтавала былая настаўніца — пенсіянерка С. Коган, афармленне — Я. Савіцкая. У спектаклі заняты інжынер завода Ф. Салаўёў, шліфоўшчыца Д. Казлоўская, вучань сярэдняй школы Міша Арабей і іншыя. Жыхары пасёлка сустралі спектакль з цікавасцю.

А. СТАДУБ.

**СТУДЭНТЫ
ПРАПАГАНДУЮЦЕ
МАСТАЦТВА**

Кафедра рысунку і жывапісу Віцебскага педагагічнага інстытута арганізуе выезд студэнтаў і выкладчыкаў з перасоўнай выстаўкай у раёны.

Выстаўка гэтага года прысвечана юбілею Віцебска: 1000-годдзю з дня заснавання і 30-годдзю вызвалення горада ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Яна экспанавалася ў Докшыцах, Глыбокім, Лепелі.

У экспазіцыі — работы студэнтаў, выкананыя маслам, акварэлю, эстампамі, графікай. Выпускнікі графічнага факультэта прачыталі цыкл лекцый на мастацтву — аб творчасці мастакоў — перасоўнікаў і беларускіх мастакоў.

У. ПРАКОПЦАУ,
студэнт.

БЫЦЬ ПЕРШЫМІ

Трэці год запар Беларускае дзяржаўнае філармонія з'яўляецца пераможцай ва Усеазазнам сацыялістычным спаборніцтве сярод тэатральна-канцэртных калектываў краіны.

Быць першымі — значыць замест запанаваных у 1973 годзе 8700 канцэртаў наладзіць 9603. Быць першымі — значыць даць у сельскія клубы 2634 канцэрты і больш за тысячу выступленняў на новабудулях.

Але галоўны набытак калектыву філармоніі — штодзённае ідэалагічнае і эстэтычнае выхаванне савецкіх людзей.

Н. ТУЛУПАВА.

Вялікая папулярнасцю карыстаюцца выступленні агітбрыгады Мінскага медыцынскага інстытута. Яна пабывала на многіх прадпрыемствах Беларускай сталіцы, дзе заўсёды была жаданым гасцем.

На здымку — выступаюць удзельнікі агітбрыгады.

Фота Ул. АНДРЭВА.

Народнае ткацтва літоўскіх умельцаў здаўна славілася сваім характам.

Ішоў час. Яно ўдасканальвалася, набывала новыя адценні і колеры. І да яго пачалі звяртацца не толькі аматары, але і прафесійныя мастакі.

На гэтым здымку вы і бачыце, як мастачка з Клайпеды В. Пакальнішкенэ натхнёна і з творчым запалам выводзіць канву новага ўзору.

Фота В. АЛЕКНАВІЧУСА.

**МАЙСТАР
ПАЭТЫЧНАГА
ВОБРАЗА**

Як толькі пераступіш парог студыі мастака Вітаўтаса Калінаўскага, адразу ж пераконваешся, што яе гаспадар — чалавек з тонкім густам, які любіць суседства адмыслова зробленых рэчаў і ведае іх каштоўнасць. Тут іх многа, цудоўных і рэдкіх. Той самы няўлоўны дух, які пануе ў майстэрні В. Калінаўскага, адчуваеш, калі ўважліва прыгледзішся да яго уласных работ. Нібы тое аспроддзе, у якім мастак працуе, думае, само сабой пераіваецца ў свет яго твораў.

Таленту В. Калінаўскага асабліва блізка работа ў галіне кніжнай графікі. За 15 гадоў сваёй творчасці мастак з належным яму густам аформіў не адзін дзесяткі кніг розных жанраў, многія з якіх адзначаліся на рэспубліканскіх і ўсесаюзных аглядах лепшай кнігі. Але асабліва яркая выяўлена яго індывідуальнасць у ілюстрацыях. Мастак пераканаўся, што паэзію, тым больш лірычную, немагчыма ілюстра-

ваць, яе можна толькі ўпрыгожыць, убагаціць самастойнымі вобразамі.

У ілюстрацыях В. Калінаўскага нібы адсутнічае сэнсавое адзіства, яны складзены з асобных, сюжэтна не звязаных дэталяў, якія ў кампазіцыях набываюць больш шырокі сымвалічны сэнс. Яны ўвасабляюць думку аб ідэалах добра, праўды, прыгажосці, аб спрадвечным парыве чалавечай душы, аб яго імкненні да жыцця. Казачныя вежы, старыя гадзіннікі, расліны, птушкі як бы трапіла яны ні былі адлюстраваны, па сутнасці, з'яўляюцца абасобленымі паніцыямі, якія дазваляюць мастаку наблізіцца да ёмістасці і філасофскай глыбіні паэтычнага слова. Няма ла мастак запазычыў паэтыкі ў фальклору, але ён не спрабуе засвойваць толькі знешнія формы народнай творчасці.

Многа агульнага з ілюстрацыямі мае і станковая графіка мастака, але тут ён больш эксперыментуваў, вы-

прабоўваў розныя матэрыялы. Рэзаў па дрэву і лінолеуму, адным з першых пачаў рэзаць па кардону. У свае эстампы мастак уносіць дадатковыя колеры, а цяпер ён усё больш захапляецца каляровымі жывапіснымі кампазіцыямі.

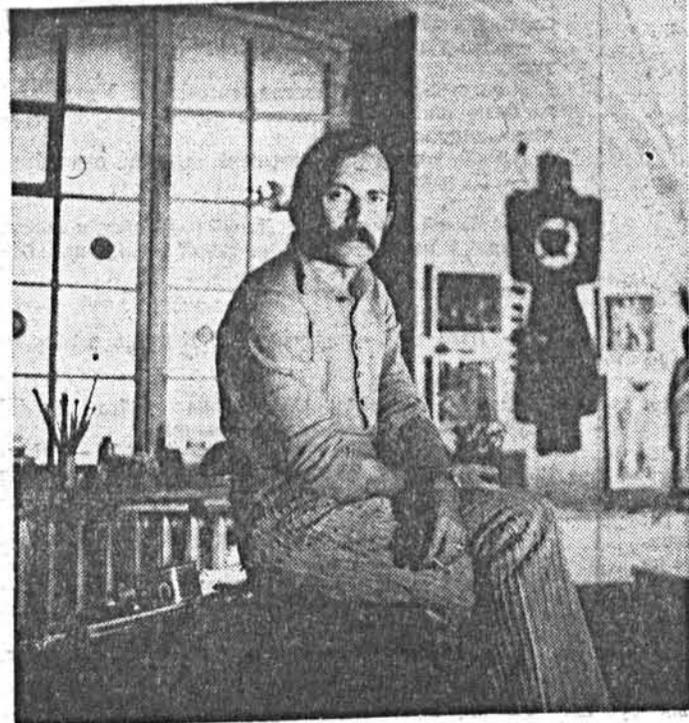
Работы мастака па матывах горада Вільнюса складаюць шматлікую і нават па стылю крыху асобную частку яго творчасці. Тут і рытмы сучаснага жыцця горада, яго легенды, гістарычнае мінулае і роздум пра чалавечы лёс, час, гісторыю. Цікавы цыкл гравюр па кардоне «Задзяк старога Вільнюса», дзе вольна перададзеныя віды горада зліваюцца з адлюстраванымі сутнасці круга Задзяка, які нібы сымвалізуе вечны рошкіт гэтага горада.

В. Калінаўскас неаднаразова імкнуўся да выяўлення плыні часу. Мастак удзельнічае ў пастаноўках фільмаў, дзе ён звычайна бывае партнёрам рэжысёра пры вырашэнні пытанняў пластыкі, рытму, асобных сцэн. Не выпадкова яго звязвае даўняя творчая дружба з рэжысёрам В. Жалаквічусам: разам яны ставілі кінафільмы: «Ніхто не хацеў паміраць», «Гэта салодкае слова — свабода», фільм Літоўскага тэлебачання «Уся праўда пра Калумба».

Між іншым, эскізы В. Калінаўскага для фільма або тэатральнай пастаноўкі — гэта завершаныя жывапісныя кампазіцыі, якія можна ацэньваць і як самастойныя мастацкія творы. Іншы раз яны падказваюць рэжысёру нечаканыя вырашэнні. Добрым разуменнем спецыфікі тэатра адрознівалася яго сцэнаграфія для «Мандаўгаса» Ю. Марцінявічуса ў Куйбышаўскім драматычным тэатры або для пастановак Панявежскага драматычнага тэатра — «Вольпане» В. Джонсана, «Карусель» В. Мілюнаса.

Нягледзячы на тое, што работа ў тэатры і кіно ўзбагачае В. Калінаўскага новымі ўражаннямі, думкамі, ідэямі, ён заўсёды вельмі рады вярнуцца з рэпетыцыі ў сваю майстэрню, у рамантычную старую вільнюскую сядзібу. Тут, за рабочым сталом, ён жыве сваім натхнёным жыццём.

Альгімантас ПАТАШУС.

Берды КЕРБАБАЕЎ

Сёння спаўняецца 80 гадоў з дня нараджэння народнага пісьменніка Савецкай Туркменіі, акадэміка Акадэміі навук Туркменскай ССР, лаўрэата Дзяржаўных прэмій, Героя Сацыялістычнай Працы Берды Кербабаева.

Каму не вядомы каларытныя вобразы яго раманаў, яго ёмістых афарыстычных вершы, яго палымнае публіцыстычнае слова! У сваіх творах Берды Кербабаеў піша пра мары і думы народныя, пра шчаслівы лёс Савецкай Туркменіі, пра непарушную дружбу ўсіх народаў Краіны Саветаў.

Шмат ініцыятыўна ў сэрцы таленавітага туркменскага пісьменніка. Гэта паэмы «Дзевочы свет», «Ахвяра адата», «Да новага жыцця», «Аму-Дар'я», п'есы «Любоў да Радзімы», «Курбан Дурды», «Браты», «Хурлукга і Хэма», «Махтумкулі», раманы «Вырашальныя крокі», «Небіт-Даг», «Цудам народжаны», аповесць «Айсалтан з краіны белага золата» і іншыя.

Прапануем нашым чытачам у перакладзе на беларускую мову нарыс Берды Кербабаева «Унук Кандыма Бяспалага».

УНУК КАНДЫМА БЯСПАЛАГА

НУРЫ КАНДЫМАЎ, — назваў сябе, зайшоўшы ў мой пакой стройны малады чалавек з кучаравымі валасамі і шырокім адкрытым лобам. Яго твар і асабліва выразныя чорныя вочы здаліся знаёмымі мне. Аднак я не мог згадаць, хто ён.

— Хто ваш бацька? — спытаў я. Пакуль я намагаўся прыпомніць яго, Нуры сядзеў і разглядаў кнігу, што ляжала на сталі. Пачуўшы пытанне, ён падняў вочы. І зноў мне здалося, нібы на мяне паглядзеў блізкі, добра знаёмы чалавек, з якім я даўно не сустракаўся.

— Вы, магчыма, і бацьку майго не прыпомніце. Я сын Яйлыма. Але дзядулю майго, напэўна, не забылі: яго звалі Кандым Бяспалым.

Цяпер я ўспомніў... Кандым Бяспалым быў пастухом. У маладосці, калі пасвіў у каракумах байскі статак, ён адмарозіў сабе два пальцы на левай руцэ. Таму яго і празвалі Бяспалым.

Яго стары чорны будан стаяў на краі нашай вёскі. У будане не было нічога: увесь скарб можна было нагрузіць на ачы курцы. Такія чорныя буданы альбо паўразбураныя кібіткі ў той час былі жыллем большасці дзякаў.

У Кандыма быў сын. Я ўспомніў хлапчука гадоў дваццаці, з круглай галавой, з раздутым жывотам і крывымі нагамі. Яго звалі Яйлымам. Твар Яйлыма заўсёды быў чымсьці запэцканы. Ён увесь час аблізваў свае губы. Таму дзеці празвалі яго Яйлым Абліза. Але ў яго былі вельмі выразныя вочы — такія ж, як у Нуры.

Яйлым вясной і летам пасвіў байскіх ягнят, а восенню і

зімой памагаў бацьку пасвіць кароў і цягаў на спіне сухія калючкі, якімі «ацяпляўся» чорны будан.

Раніцамі ў вёсцы чуўся звонкі голас Яйлыма:

— А-а-а-у, людзі! Выганяйце сваіх кароў.

Так цякло жыццё, калі разнеслася вестка аб тым, што скінут цар. Яйлым Абліза не разумее значэнне гэтай падзеі. І Кандым Бяспалым таксама не верыў, што яго сын пойдзе зусім іншай дарогай і дасягне большай ступені, як пастуховая.

Але калі пачалася грамадзянская вайна, Кандым Бяспалым, які ўсё жыццё пешшу ганяўся за хлебам, а ён уцякаў ад яго на кані, змяніў сваю чабанскую палку на барданку і разам з сотнямі і тысячамі такіх жа, як ён, беднякоў пайшоў шукаць шчасця ці хоць бы пракласці дарогу да шчасця новаму пакаленню. Ён пайшоў — і не вярнуўся. Неўзабаве прыйшла вестка, што яго забіў англійскі салдат у баі пад станцыяй Душак.

Туркменская бавоўна, нафта, дываны, коні і каракуль даўно выклікалі захапленне ў англійскіх капіталістаў. Выкарыстаўшы грамадзянскую вайну, а дакладней справацываваўшы яе ў Закаспіі, у жніўні 1918 года яны прыйшлі да нас з гарматамі, кулямэтамі і войскамі. У гэтым доме, дзе я размаў-

ляў з Нуры, тады адбылася размова паміж генералам Малісонам, капітанам Ціг Джонсанам, Фунцікавым і Араз-сердарам. Яны дамаўляліся, як ператварыць Туркменістан і ўсю Сярэдняю Азію ў англійскую калонію...

Восем месяцаў англійскія боты тапталі наш дзівосны край. Капітан Ціг Джонсан і Фунцікаў заканалі ў каракумскіх пясках целы дваццаці шасці бакінскіх камісараў. Нямаю туркменаў, якія змаглі б супрацьстаяць англійскім планам, адправілі яны ў Індыю. Багаціці нашага краю пачалі ўжо цячы ў Лондан праз Мешхед і Іззелі.

Але прабіў час. На дапамогу туркменам прыйшоў вялікі рускі народ — і месці, дзе пралілася кроў Кандыма Бяспалага, былі багата паліты крывёю інтэрвентаў. У красавіку 1919 года англійскія мулы, задраўшы хвасты на спіну, уцяклі ў Індыю.

Аб асірацелым Яйлыме з таго часу я нічога не чуў. Я спытаў:

- Ці жывы твой бацька, Нуры?
- Так, жывы.
- Ён у калгасе імя Чапаева?
- Не.
- А што ж ён робіць?
- Ён займаецца жывёлагадоўляй.

Магчыма, Яйлым Абліза сапраўды пайшоў па пастухоўскай лініі, як думаў Кандым Бяспалым? Як гаворыцца ў старой прымаўцы, «рамесніцтва бацькі да сына прыстала». Я працягваў распытваць:

- Ён калгасны пастух?
- Не.
- Якой жа жывёлагадоўляй ён займаецца? Не абзаўся ж ён уласным статаком?

Нуры ўсміхнуўся:

- Не, не адгадалі. Ён зараз гаспадар не аднаго, а шматлікіх статакаў.

— Ага! Значыць, ён узначальвае калгасную ферму?

— Не. Ён — дырэктар каракуляводчага саўгаса.

Пры гэтым адказе Нуры перад маімі вачамі зноў паўстаў Яйлым: брудны, абарваны хлапчук... У гаспадарцы яго бацькі і маці не было ніводнай чацвёртанай жывёліны. Варта было толькі на момант уявіць сабе ранейшага Яйлыма Абліза поруч з сённяшнім дырэктарам саўгаса Яйлымам Кандымавым, каб пераганяцца, што ў нашай краіне сапраўды ажыццявіліся словы: «Хто быў нічым, той стане ўсім...». «Бо Яйлым — не ўдачлівы «шчасліўчык», што выйшаў з народа з «боскай дапамогай». Ён — адзін з тысяч і мільянаў, якія сталі сапраўднымі людзьмі дзякуючы Савецкай уладзе і Камуністычнай партыі.

Каб не Савенкая ўлада ў нашай краіне, Яйлым у лепнім выпадку, калі б яму вельмі «пашанцавала», быў бы пастухом аднаго з байскіх статакаў, як думалася Кандыму Бяспаламу. З-за кожнага чэзлага ягняці на яго спіне гуляў бы байскі блузы. А сёння савецкі грамадзянін Яйлым распараджаецца дзесяткамі тысяч каракумскіх авечак. Ён і яго сям'я жыўць у добрым доме, каля дома — сад. Ён раз язджае ў аўтамашыне, якую атрымаў за перамогу ў саборніцтве з

другімі саўгасамі. Яго дзеці... пра іх мне не трэба было пытацца: вось ён перада мною — сын Яйлыма, унук Кандыма Бяспалага.

Так, цяперашнія пастухі і іх дзеці не падобныя на ранейшых. У саўгасе, расказваў Нуры, свой клуб, бальніца, магазін, школа, нават друкарня і газета. Гэта цэлы гарадок! Пастухі, голячы атары на далёкія паны, бяруць з сабой радыёпрыёмнікі. У неабсяжным каракумскім стале яны не толькі самі спяваюць і іграюць на тайдуюці дутары, але слухаюць песні ашхабадскіх і маскоўскіх артыстаў, ведаюць навіны з усяго свету.

Я слухаў Нуры, не перабіваючы яго. Але мая спроба расказаць яму пра дзяцінства яго бацькі не асабліва зацікавіла Нуры. Мабыць, ён не раз чуў гэта ад бацькі. Больш ахвотней гаварыў ён пра будучыню. Яна адкрывалася перад ім ва ўсёй канкрэтнасці і шыршы, і глядзеў ён у яе ўпэўнена і настойліва, як можа глядзець толькі наша савецкая моладзь. Нуры вучыўся на другім курсе літаратурнага факультэта. Наша размова перайшла на літаратуру. Выявілася, што Нуры і зайшоў да мяне на гэтым пытанні. Спачатку ён крыху саромеўся. Мне здалося, што ён хоча дастаць штосьці з кішэні свайго шпінжака.

— Мабыць, вершы прынес? — спытаў я.

Ён імгненна выняў руку з кішэні.

- Не, вершы я не пішу.
- Чаму ж?
- Есць такая прымаўка: «Калі падаць — дык з гары». Я думаю пісаць прозу.

Нуры нарэшце выцягнуў з кішэні шматкі і падаў яго мне:

— Калі знойдзеца час, прачытайце...

У гэты вечар я не змог заняцца звычайнымі справамі. Я сядзеў за сваім рабочым сталом. На ім ляжаў рукапіс Нуры Кандымава. А перад маімі вачамі прапльвалі карціны былога — цёмнага і далёкага, змяняючыся светлымі і радаснымі карцінамі сучаснасці — нашай савецкай рэалісці. У думках я працягваў размову з унукам Кандыма Бяспалага.

Генадзь БУРАЎКІН, Хседар КОНЕЎ,
Уладзімір ХАЛІП

Фрагменты сцэнарыя двухсерыйнага мастацкага фільма

Гэта не завіруха разгулялася, не мяцеліца мяце. Гэта хмельнае партызанскае вяселле.

Перад хатай на ўтаптаным снезе танцуе вясёлы народ, кожны на свой манер, але кожны ад усеі душы Дзяўчаты абноўкі апранулі, нібы з казак прыйшлі. Кружакца з хлопцамі, смяюцца.

А ўжо хлопцы стараюцца, тупаюць так, што аж чубы трасуцца. Жаніх з нявестай сядзяць побач на табурэццы. За іх спінамі стаяць родзічы, блізкія сябры. Фатаграф схаваўся пад чорную хусціну, прапішчаў:

— Увага!

Застыў жаніх, застыла нявеста, застылі родзічы. Толькі вясёлы люд не ўтаймоўваецца, кружыцца ў віхурным танцы.

А тут, як бура, уляцеў у вясковы завулак Пагудалаў на кані, за ім — яшчэ коннікі.

Падняў камбрыг на дыкі капы перад натоўпам людзей, што танцавалі, крыкнуў:

— Што за гульба?

Натоўп раскалаўся на дзве палавіны, утварыўшы калідор. У канцы гэтага калідора сядзяць жаніх з нявестай, за імі родзічы стаяць.

— Спыніць зараз жа! — крычыць Пагудалаў. — Знайшлі час!

— Ну, навошта ж крычаць, Пагудалаў? — прамовіла раптам нявеста. — Будзь госцем, сваёй рукою чарку паднясу. Ці шчасця мне не жадаеш?

Пагудалаў весела паглядзеў на сваіх людзей, сказаў з захапленнем:

- Бач якя!
- І ўжо міралюбна спытаў:
- Як завуць цябе, прыгажуня?
- Алена, — адказала нявеста.
- Жаніх падышоў да яе, стаў поруч.
- Я яе ў сорах першым згубіў, а цяпер вось знайшоў, — сказаў ён.
- Хто такі? — ужо стражэй спытаў Пагудалаў.

— Бранябойчык Кароль.

— Пашанцавала табе, хлопец, — сказаў Пагудалаў, глядзячы на нявесту і падкручваючы вус. — Каралева! Глядзі, зноў не згубі.

Жаніх абняў нявесту:

— Цяпер ужо не згублю, таварыш камбрыг.

Стаіць — тварам светлы, ростам ладны, добрым хлебам ускормлены, крынічнай вадой напоены.

Поруч нявеста — постацю моцная, абліччам чыстая, жаніху — пара.

І раптам шотэці засумаваў Пагудалаў, задумаўся на міг, затуманіўся, прамовіў ціха:

— Да чаго ж маладыя. Аж зайздросна...

Але тут жа выпрастаў плечы, крыкнуў усім:

— Гуляйце на зло ворагу!

Прышпорыў каня, паскакаў, і коннікі — за ім.

І люд чагосьці таксама задумаўся. Глядзячы услед старыя, партызаны, жанчыны... Яшчэ не раз убачым мы іх на палях бітваў, на цяжкіх блакадных дарогах. Многія з іх загінуць на нашых вачах. Магчыма, пра будучае думалі яны.

Але вось гарманіст расцягнуў гармонік. Грымнула музыка, уздыхнулі людзі.

— Эх!

І зноў пусціліся ў скокі, заліхвацкія, безупыныны.

Увечары па лесе ішоў Кастусь, малодшы сын Максіма. Жывым застаўся, абмінула яго гусеніца танка.

Побач з ім крочыў невысокі, статны чалавек, а ззаду — яшчэ некалькі партызан.

— Скажаш: «Ад Арлова прывітанне», — гаворыць невысокі чалавек. — У цябе спытаюць: «Ад якога?» Ты зноў сваё «Ад Арлова прывітанне». Табе скажуць: «Значыць, ад кума». Вось і ўся хітрасць. Усё, што табе перададуць, запомні слова ў слова.

— Не турбуйцеся, запомню, — прамовіў Кастусь.

Яны выйшлі на ўзлесак, спыніліся. Удалечыні на фоне яшчэ светлага неба цямеў сілуэт нявольнай царквы.

Арлоў, гэты самы невысокі чалавек, сказаў:

— Бачыш?

— Ага.

— Далей нам нельга. Далей паліцэйскія пасты.

Пападзі ў царкву. Туды за табой прыйдуць. Будзем чакаць цябе тут.

І абняў хлапчука за плечы.

— Не баіся?

— Што вы? — вызваліўся Кастусь з абдымкаў.

— Ну, ідзі.

Кастусь пайшоў. Партызаны доўга стаялі моўчкі. Кастусь схаваўся ў прыемку.

— Слаўны хлопец, — сказаў Арлоў. — Немцы сям'ю падавілі танкам. Ён з братам у жывых засталіся. Я ў яго гады пра вайну толькі ў кніжках чытаў.

— Боязна за хлопца, — сказаў пажылы партызан.

— Пачуем стрэлы, пойдзем на выручку. — сказаў Арлоў. — Тут ёсць зямлянка. Адпачываць будзем на чарзе.

І прыслухаўся да цішыні. Ні гуку навокал. Толькі удалечыні ўспыхваюць ракеты.

(Працяг будзе).

СВАБОДУ ЛУІСУ КАРВАЛАНУ!

Больш як паўгода ў Чылі пануе крывава дыктатарскі рэжым фашысцкай ваеннай хунты. Яна растаптала ўсе дэмакратычныя свабоды, якіх дамогся народ пры ўрадзе Сальвадора Альенды. Тысячы і тысячы лепшых сыноў чылійскага народа, адданых свабодзе, дэмакратыі расстраляны без суда і следства, кінуты ў турмы, канцэнтрацыйныя лагеры.

Сёння ва ўсім свеце вядомы востраў Далон. Гэты невялікі кавалак зямлі ў Магеланавым праліве на паўднёвым краі Чылі ператвораны азвэрэлай хунтай у сапраўдны лагер смерці, дзе за калючым дротам пакутуюць барацьбіты за свабоду і незалежнасць Чылі. Сярод іх і Генеральны сакратар кампартыі Чылі Луіс Карвалан.

Імя гэтага мужнага чалавека добра вядома камуністам усяго свету, нам, савецкім людзям. Ён увавоблае ў сабе лепшыя рысы свабодалюбівага чылійскага народа. Усё жыццё яго прысвечана перамозе вялікіх ідэалаў камунізма.

Цяпер над жыццём дарагога сябра, нашага адважнага камарада Луіса Карвалана навісла смяротная пагроза. Жыццё яго ў небяспецы.

На ўсіх кантынентах зямлі людзі, якім дорага свабода, узнікаюць свой голас пратэсту супраць злачынстваў хунты,

патрабуюць вызвалення Луіса Карвалана з засценкаў сучаснай інквізіцыі.

Пачуццё салідарнасці з чылійскімі патрыётамі з новай сілай падкрэслена ў савецка-кубінскай дэкларацыі, якая была падпісана ў Гаване ў час візіту ў Рэспубліку Куба Генеральнага сакратара ЦК КПСС Леаніда Ільіча Брэжнева і дзе, у прыватнасці, гаварылася, што СССР і Куба з гнева асуджаюць масавы тэрор, праследванні і забойствы патрыётаў, якія творацца фашысцкай ваеннай хунтай у Чылі.

Мы, савецкія людзі, кляёмі ганьбай крывавае рэакцыйнае дыктатуру чылійскіх генералаў.

Свабоду Луісу Карвалану! Свабоду патрыётам Чылі!

Мы верым, што гнеўны голас пратэсту, які сёння гучыць на ўсіх кантынентах, зламае краты. Бо за кратамі не схаваць свабоды, не схаваць праўды.

- В. ПРАТАСЕНЯ**, старшыня праўлення Саюза мастакоў БССР,
М. САВІЦКІ, народны мастак БССР, член-карэспандэнт Акадэміі мастацтваў ССРС, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі ССРС,
В. ЦВІРКО, народны мастак БССР,
Л. АСЕЦКІ, мастак.

КОНКУРС ГАЗЕТЫ «ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

НА ЛЕПШЫ МАСТАЦКІ НАРЫС ПРА НАШАГА СУЧАСНІКА

Ідзе чацвёрты, вызначальны год дзевятай пяцігодкі. Кожны дзень прыносіць радасныя весткі пра новыя здзяйсненні, новыя перамогі.

Нядаўна апублікаваны сацыялістычны абавязальствы працоўных Беларускай ССР па датэрмінаваму выкананню народнага гаспадарчага плана 1974 года.

Натхнёны рашэннямі снежаньскага (1973 г.) Пленума ЦК КПСС, Зваротам Цэнтральнага Камітэта КПСС да партыі, да савецкага народа і пастановамі ЦК КПСС, Савета Міністраў ССРС, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ аб разгортванні Усесаюзнага сацыялістычнага спаборніцтва за датэрмінавае выкананне народнага гаспадарчага плана на 1974 год, калектывы прамысловых прадпрыемстваў, будоўляў і транспарту, калгасаў, дзяржгасаў, навукова-даследчых і праектных арганізацый рэспублікі вырашылі азнаменаваць чацвёрты, вызначальны год пяцігодкі новымі поспехамі на ўсіх участках гаспадарчага і культурнага будаўніцтва.

Працоўныя Беларусі горача ўхваляюць Дагавор аб сацыялістычным спаборніцтве паміж працоўнымі Беларускай ССР і Літоўскай ССР на 1974 год, кожны радок якога накіраваны на далейшы эканамічны і культурны росквіт абедзвюх братніх рэспублік.

Самаадданая праца савецкіх людзей

знаходзіць адлюстраванне ў лепшых творах нашых літаратараў, журналістаў, мастакоў, кампазітараў.

У штотыднёвік «Літаратура і мастацтва» стала традыцыяй змяшчаць публіцыстычныя артыкулы, нарысы, рэпартажы пра нашага сучасніка, пра яго гераічныя справы.

У мэтах заахвочвання аўтараў на больш глыбокае адлюстраванне тэмы працы, тэмы духоўнага багацця савецкага чалавека «Літаратура і мастацтва» аб'яўляе адкрыты конкурс на лепшы мастацкі нарыс пад дэвізам «Табе, пяцігодка!» Да ўдзелу ў конкурсе запрашаюцца пісьменнікі, журналісты, рабочыя, калгаснікі, работнікі культуры. Нарысы павінны раскрываць багаты духоўны свет, лепшыя рысы характару нашага сучасніка, тэму інтэрнацыянальнай дружбы, расказваць пра нашы новабудоўлі, нашу цудоўную моладзь.

Нарысы, дасланыя на конкурс, не павінны перавышаць 12—15 старонак машынапісу.

Для пераможцаў конкурсу ўстаноўлены наступныя прэміі:

Адна першая — 250 рублёў.

Адна другая — 150 рублёў.

Адна трэцяя — 100 рублёў.

Вынікі конкурсу будуць падведзены ў канцы гэтага года.

3 РОЗНЫХ ШЫРОТ

МІКРАБІАЛАГ-РЭСТАўРАТАР

Багата культурная спадчына, пакінутая вядомымі і невядомымі балгарскімі майстрамі на балгарскай зямлі на працягу ўсёй шматвекавай гісторыі Балгарыі. Клопаты аб іх захаванні даручаны Інстытуту помнікаў культуры. Пачынаючы з 1967 года мікрабіялогія заняла трывалае месца ў практыцы яго работы. Наколькі мікраарганізмы пашкодзілі мастацкія помнікі, ці можна захаваць творы жывапісу, ствараючы пэўныя рэжымы, — вось задачы гэтага інстытута.

На здымку — кіраўнік мікрабіялагічнай лабараторыі Інстытута помнікаў культуры праводзіць антысептычную апрацоўку жывапіснага слоя ў Відзінскай царкве св. Панцелямона. Агенцтва Сафія-Прэс. Фота Пенча ПЯТРОВА.

МУЗЫЧНЫ ГОРАД

Горад шахцэраў і хімікаў Цвікаў (акруга Карл-Маркс-Штадт) ператварыўся за гады народнай улады ў буйны культурны цэнтр ГДР. Раз у чатыры гады туды прыязджае творчая моладзь з многіх краін свету, каб прыняць удзел у традыцыйным міжнародным конкурсе вакалістаў і піяністаў імя Роберта Шумана, які нарадзіўся ў гэтым горадзе. У чэрвені, у дзень нараджэння вялікага кампазітара, там штогод уручаюцца міжнародныя прэміі імя Р. Шумана вучоным-музыказнаўцам і выканаўцам яго

твораў. Вялікай папулярнасцю ў жыхароў горада і зарубежных гасцей карыстаецца музей Роберта Шумана, размешчаны ў доме, дзе ў 1810 годзе нарадзіўся кампазітар.

Аб поспехах у развіцці сацыялістычнай культуры гавораць многія факты. У Цвікаў працуюць цяпер каля 30 бібліятэк, 15 дамоў культуры. Да 7 кастрычніка, да 25-годдзя ўтварэння ГДР, скончыцца рэканструкцыя гарадскога тэатра.

Н. БАБЫКІН, карэспандэнт ТАСС. Берлін.

ПАВАГА ДА КРАІНЫ САВЕТАў

«СССР сёння» — так называлася фотавыстаўка, якая дэманстравалася ў вялікай зале мэрыі парыжскага прыгарада Трапа. На ёй было прадстаўлена 160 чорна-белых і каляровых фатаграфій, якія расказваюць аб працы і жыцці савецкага народа.

Выстаўка фатаграфій мела вялікі поспех. За два дні яе наведала больш за 3000 жыхароў нашага горада, расказаў карэспандэнту ТАСС нацыянальны сакратар Таварыства «Францыя — СССР» Поль Дэвілет.

П. Дэвілет, карэспандэнт хыхар Трапа, горада, які славіцца сваімі працоўнымі традыцыямі і з'яўляецца адным з буйнейшых чыгуначных вузлоў Парыжскага раёна.

— Мы, трапаўцы, — падкрэсліў ён, — маем шчырыя і добрыя пачуцці да Савецкага Саюза, да савецкага народа. Адна з вуліц нашага горада носіць імя Уладзіміра Камаева, а мясцоваму каледжу прысвоена імя першаадкрывальніка космасу Юрыя Гагарына.

У апошнія гады многія жыхары нашага горада пабывалі ў Савецкім Саюзе. Яны вярнуліся адтуль з выдатнымі ўражаннямі.

А. КАРАСЕУ, карэспандэнт ТАСС. Парыж.

КАШТОўНАЯ ПАСЫЛКА

У Дзяржаўнае выдавецтва музычных твораў у Варшаве прыйшла аднойчы пасылка без адваротнага адраса. Распакаваўшы яе, работнікі ўбачылі тры тоўстыя тамы ў скураных пераплётах. Надпіс на тытульным лісце гаворыць: «Опера «Страшны двор», словы Яна Хеньчынскага, музыка Станіслава Манюшкі». Паміж нотамі чырвонымі чарніламі былі ўпісаны словы лібрэта.

Да гэтага часу біяграфы і даследчыкі творчасці польскага кампазітара лічылі, што выдатная польская опера XIX стагоддзя была закончана ў 1864 годзе. Аднак на апошняй старонцы трэцяга тома ёсць дата 9 студзеня 1863 года, пастаўленая рукою перапісчыка. На арыгінале партытуры оперы, які захаваўся, сам Манюшка, напісаў: 1861—1862 гг. Па ўсёй верагоднасці, опера «Страшны двор» была закончана ў 1862 годзе, гэта значыць на два гады раней, чым было прынята лічыць да гэтага часу.

А. ПАЦЕМКІН, карэспандэнт ТАСС. Варшава.

САМАЯ ЛЮБІМАЯ ОПЕРА

«Барыс Гадую» — адна з любімых опер бялградскіх прыхільнікаў класічнай музыкі. Аб яе папулярнасці сведчыць ужо той факт, што яна ідзе ў Народным тэатры югаслаўскай сталіцы з некалькімі невялікімі перапынкамі з 1926 года. Опера Мадэста Мусаргскага, якая палюбілася да вайны, была паказана на сцэне тэатра больш 70 разоў, а з мая 1948 года, калі яна зноў была пастаўлена ў Бялградзе, — каля 150 разоў. І ўсе яе прадстаўленні праходзілі пры перапоўненай зале.

Артысты Народнага тэатра лічаць яе шчаслівай. Опера трыпа выступіла з ёй на першых зарубажных гастроллях. Паспех пераўзышоў усе чаканні.

У пачатку лютага гэтага года на сцэне Народнага тэатра адбылося юбілейнае прадстаўленне оперы, прысвечанае 100-годдзю з часу яе першай пастаўкі ў Марыінскім тэатры ў Пецярбурзе. У спектаклі былі заняты вядучыя артысты бялградскай опернай трупы. У ролі Барыса Гадуюна выступіў Міраслаў Чангаловіч, які добра знаёмы савецкім прыхільнікам опернага мастацтва па яго неаднаразовых гастроллях у СССР.

Д. ДЫМАУ, (ТАСС).

ФЕСТИВАЛІ САМАДЗЕЙНАСЦІ

У гарадскіх і сельскіх дамах культуры, на прадпрыемствах і ва ўстановах Румыніі праходзіць першы этап нацыянальнага конкурсу самадзейнага мастацтва. У ім прымаюць удзел аматарскія тэатральныя трупы, музычныя харавыя і харэаграфічныя ансамблі, лялечныя тэатры, агітбрыгады, асобныя спевачкі, танцоры і музыканты. Сёлетні конкурс прысвячаецца 30-годдзю вызвалення краіны ад фашысцкага прыгнёту, якое спаўняецца ў гэтым годзе.

Пераможцы гарадскіх і сельскіх конкурсаў выступяць на павятовых аглядах самадзейнага мастацтва. Лаўрэаты гэтых аглядаў памераюцца сіламі на нацыянальных фестывалях па асобных відах мастацтва: драматычнаму, музычнаму і харэаграфічнаму. Лепшыя з лепшых выступяць на вялікім святочным канцэрце ў Бухарэсце 23 жніўня, калі спаўняецца 30 год з дня ўзброенага антыфашысцкага паўстання 1944 года.

А. ЛУБО, (ТАСС).

ПАПУЛЯРНАСЦЬ ІНДЫЙСКИХ ФІЛЬМАў

Звыш 600 мільёнаў білетаў прададзена ў 1973 годзе ў кінаатэатрах Індыі. Гэта нямногім больш, чым насельніцтва краіны, якое складае, паводле апошніх дадзеных, звыш 560 мільёнаў чалавек. Паводле апублікаваных даных, у мінулым годзе індыйскай кінематэграфія выпусціла 450 мастацкіх фільмаў.

Пра якасць індыйскіх фільмаў сведчыць іх растучая папулярнасць за рубжом. Яны з поспехам купляюцца і шырока дэманструюцца на экранах Балгарыі, Савецкага Саюза, Манголіі, Канады, Аўстраліі, Ірана. Паводле даных урадавага бюро інфармацыі, з лістапада 1972 года, калі ў краіне была створана дзяржаўная карпарацыя па экспарту індыйскіх фільмаў, ёю было прададзена ў розныя краіны свету 588 мастацкіх і дакументальных фільмаў.

Р. ГЛАДКІН, карэспандэнт ТАСС. Дэлі.

Калектыву рэдакцыі часопіса «Польныя» вызвае спачуванне супрацоўніцы рэдакцыі Жуноўскай Маргарыце Аляксандраўне з прычыны напатнаўшага яе влікага гора — смерці бацькі.

РАНИЕ стары халасцяк або старая дзеўка — гэта было адно і тое ж. Не захацеў або не змог чалавек стварыць сям'ю — ну і жыві сабе на здароўе адзін.

А цяпер з'явілася істотная розніца паміж старымі дзеўкамі і старымі халасцякамі.

Словы «старая дзеўка» цэдзяцца праз зубы: гіблая справа, жывы баласт, э!

А «стары халасцяк» вымаўляецца з яўнай павагай і захапленнем. Хто ж не ведае, што гэтаму мужчыну дастаткова варухнуць мезенцам — і зляціць цэлая чародка прадстаўніц прыгожага полу жадаючых побач крочыць з ім па агульнаму жыццёваму шляху. На старога халасцяка нават у 80 гадоў усё яшчэ маецца попыт — заўсёды знойдзецца такая, што накорміць дыетычным тварогам і суне пад адубелыя пяткі гарачую грэлку.

Так што старыя халасцякі пастаянна адчуваюць ўзросную сваю каштоўнасць, і гэта напаяе іх самотныя сэрцы высакародным гонарам. У той жа час, як старыя дзеўкі маюць асалоду ад блазнавеннага спакою, старыя халасцякі паступова пачынаюць адчуваць сябе як бы сярод рою пчол. Дзе б яны ні былі, што б яны ні рабілі, ім вечна здаецца, нібы іх вось-вось пацягнуць ў загс, або прыставіць нож да жывата, або закруцяць у дыван і выкінуць праз акно сярод ночы. Манія праследвання суправаджае старога халасцяка на кожным кроку. Таму з нежанатым мужчынам, якому ўжо пераваліла за ўзрост Хрыста, жанчыне амаль немагчыма дамовіцца.

Вітаўтэ ЖЫЛІНСКАЙТЭ

Аб старых халасцяках

Я была знаёма з адным такім халасцяком. Аднойчы мы з ім апынуліся побач, калі была ў некага ў гасцях, і я пажадала пагутарыць з гэтым на выгляд дастаткова сур'ёзным і разумным чалавекам. Паколькі ён і не збіраўся пачынаць гаворку са мной (я аднесла гэта за кошт сарамлівасці), я сама звярнулася да яго.

— Добра ўсё прыгатавана, праўда? — я паказала на стол.

— Я ўмею сам для сябе гатаваць, — фірынуў ён, адсоўваючыся разам з эдлікам і пазираючы на мяне з вялікай падазронасцю.

— Можна, вам пакласці кавалачак торта з ружай?

— Ніякіх руж! — ён прыкрыў міску рукамі і пільна зірнуў на мяне. — Падаруйце яе каму-небудзь іншаму.

— А кавы наліць?
— Я на поўным самаабслугоўванні... Сам сабе мьно, сам сушу, сам падмятаю, сам спіну намыліваю — усё, усё сам!
— Ну і выдатна, — пахваліла я, смакуючы торт.
— А на канцэрты, спектаклі таксама адзін ходзіце?

— Ен заёрзаў, як на парахавой бочцы.
— Мм... І заўтра, і паслязаўтра ў мяне не будзе часу, у нядзелю я заняты штопаннем шкарпэтак, у панядзелак вышываю інцыялы на насоўках... Пазваніце мне ў наступным месяцы, але я не ўпэўнен...

— Ну, нічога, — супакойла я яго. Паступова здагадаўшыся, што робіцца з небаракам, я вырашыла больш ні аб чым не пытацца, каб не іграць у яго на нервах, а толькі канстатаваць тое-сёе.

— Днямі купіла Сэлінджара. Цікавая кніга. Пра падшыванца, які...

— Наўрад ці вы знойдзеце мяне дома, — ён развёў рукамі... — Перадайце кнігу Людквічусу, а той перашле мне праз Самоліса.

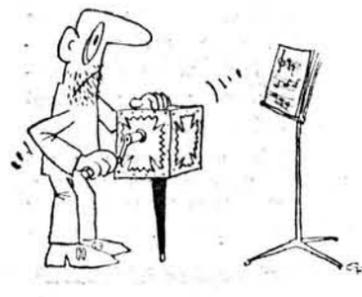
— Адзін ляснік знайшоў у лесе 800 белых грыбоў!

— Прытрымліваюся жалезнага правіла: хадзіць у лес толькі з мужчынамі, — не здаваўся ён.

— Цудоўнае дзіце ў гаспадароў!
— Што ж, — ён спалохана заміргаў. — І тут не магу вам дапамагчы. Звярніцеся да каго небудзь яшчэ.

Гэта было ўжо занадта!
— Ну, ведасце! — ускіпела я. — Я іду!

— Э, не, — хітра ўсміхнуўся ён, — не выгарыць: праводзіць вас я не пайду. Усяго добрага!

З ЛІТОВСКАГА ГУМАРУ

МУЗЫЧНЫЯ МОМАНТЫ

Малюнкі Р. ГРАВАЎСКАСА.

ЖЫЎ-БЫЎ чалавек. Вельмі ж любіў ён зачужы кошт паесці і выпіць. Ці вяселле ў каго, ці хрэсьбіны — абавязкова і ён там. І так усім надакучыў, што пачалі яго праганяць адусюль. Але ён усялякай хітрасцю пралазіў у дом, надаўся-напіваўся ўдос-таль.

Аднойчы ў багатым маёнтку гулялі вяселле. «Як бы на баль трапіць», — задумаў чалавек. Прышоў ён у маёнтак, а слугі і на парог не пускаюць. Але чалавек просіцца: адно толькі слова ён скажа пану і пойдзе. Клянчыў, клянчыў, — слугі ўпусцілі. Падышоў чалавек да пана,

скалаў два кулакі разам і пытае:

— Скажы, колькі грошай ты даў бы за

такую залатую кліцку?

Пан аж заззяў ад радасці. Пасадзіў чалавечка за стол побач са знатымі гасцямі.

Наеўся той, напіўся, ледзь з-за стала падняўся і пачаў збірацца дамоў. Але пан яго пешкі не адпускае: загадаў карэту падаць, сам побач сеў і пахалі.

Пад'ехалі да хутара, дзе жыў чалавек. Пан дапамог з карэты вылезці, пад ручку ўзяў, у хату завёў. Пытае:

— Ну пакажы, дзе твая залатая кліцка з два кулакі?

Адказвае чалавек: — Дык я ж, паночку, не казаў што ў мяне тая залатая кліцка. Толькі пацкавіўся, колькі б ты даў за яе...

Зразумёў пан, што чалавек ашукаў яго, вярнуўся ў свой маёнтак з пустымі рукамі.

У ДЗЕНЬ майго нараджэння сусед падарыў мне зайца і сказаў:

— Упершыню ў жыцці такі зайц трапіўся. Як цябе.

Я падумаў, што ўсе цяляты, напэўна, абразіліся б, пачуўшы такое параўнанне. Але спрачацца з суседам не хацеў: ён, кажучы, паляўнічы з дваццацігадовым стагам.

Жонка, убачыўшы зайца, войкнула:

— Што я з ім рабіць буду? Я ж не ўмею зайцоў патрашыць...

— Сусед падарыў зайца ад шчырага сэрца, і трэба не войкаць, а дзейнічаць, — папкінуў я жонку.

Зайчакіна — гэта дэлікатэс, і мне вельмі хацелася пачаста-

ваць сваіх знаёмых. Я запрасіў і суседа, які ўпаляваў таго зайца. Сусед прыйшоў з жонкаю, двума дзецьмі,

стрыечным братам жонкі, з двюма стрыечнымі сёстрамі (не ведаю, па якой лініі), з пляменніцаю, цёткаю і цешчаю, якая прыехала да яго ў госці.

Запрасіў я і суседа-вага суседа — рыбака, у якога пазалетась наштаваў смажаных карасёў. Рыбак прыйшоў без сваякоў, а толькі з жонкай і са сваімі пяці дзецьмі.

Астатнія шасцёра суседзяў з сем'ямі прыйшлі без запрашэння, вытлумачыўшы гэта тым, што на дзень нараджэння не запрашаюць. Уважлівыя сябры самі прыходзяць.

Як бы там ні было — размясціліся амаль усе за сталом. Чацвёрта самых малых сядзела на падлозе.

Пасля імянін я цвёрда вырашыў уступіць у таварыства паляўнічых і першага ж упалаванага зайца падарыць суседу — у знак маёй пашаны да яго.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісателёў БССР, Мінск.

«ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарава, 19.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адзнанага сакратара — 33-44-04, аддзела грамадска-палітычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прозы і паэзіі — 33-22-04, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-24-62, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-24-62, выдавецтва — 32-22-19, бухгалтэрыі — 32-15-87.

Рукапісы рэдакцыя не вяртае.

Галоўны рэдактар Х. Д. ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, А. Ц. БАЖКО, Б. І. БУР'ЯН, А. І. БУТАКОУ, А. С. ГРАЧАНІКАУ, Ю. П. ГРЫГОР'ЕУ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, І. М. ДАБРА-ЛЮБАУ, В. У. ІВАШЫН, А. С. КАЗЛОУСКІ, П. М. МАКАЛЬ, У. Л. МЕХАУ, Л. Я. ПРОКША, Р. К. САБАЛЕНКА, І. А. САНКОВА, М. Г. ТКАЧОУ, Ю. М. ЧУРКО, Р. Р. ШЫРМА.